

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

**ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
«ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΣ ΦΥΛΕΤΙΚΗΣ Η ΕΘΝΟΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ Η ΑΛΛΩΝ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΩΝ, ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ,
ΗΛΙΚΙΑΣ Η ΓΕΝΕΤΗΣΙΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ»
ΕΚΘΕΣΗ ΕΤΟΥΣ 2009**

ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
«ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΣ ΦΥΛΕΤΙΚΗΣ Η ΕΘΝΟΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ Η ΑΛΛΩΝ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΩΝ, ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ,
ΗΛΙΚΙΑΣ Η ΓΕΝΕΤΗΣΙΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ»
ΕΚΘΕΣΗ ΕΤΟΥΣ 2009

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (Ο.Κ.Ε.), σύμφωνα με το άρθρο 18 του ν. 3304/2005 «για την εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεπιοθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού», εκδίδει Ετήσια Έκθεση για τις εξελίξεις ως προς την εφαρμογή του νόμου αυτού, στην οποία περιλαμβάνει και προτάσεις προς την Κυβέρνηση και τους κοινωνικούς εταίρους για την προώθηση των αρχών της ίσης μεταχείρισης, καθώς και τη λήψη μέτρων κατά των διακρίσεων.

Σε υλοποίηση της ανωτέρω διάταξης, η Εκτελεστική Επιτροπή της Ο.Κ.Ε. συνέστησε Επιτροπή Εργασίας, αποτελούμενη από τις κυρίες **Μαργαρίτα Ζούλοβιτς, Ζωή Λαναρά** και **Γιώτα Γαζή** και τους κ.κ. **Γεώργιο Τσατήρη, Βασίλη Ξενάκη** και **Νικόλαο Λιόλιο**. Στις εργασίες της Επιτροπής Εργασίας προήδρευσε ο κ. **Γ. Τσατήρης**.

Στις εργασίες της Επιτροπής Εργασίας μετείχαν ως εμπειρογνώμονες οι κυρίες **Αικατερίνη Δασκαλάκη** και **Μαρία Σταυρίδου** και ο κ. **Αθανάσιος Θεοδώρου**. Τον επιστημονικό συντονισμό της Επιτροπής είχε εκ μέρους της Ο.Κ.Ε. η επιστημονική σύμβουλος **Δρ. Αφροδίτη Μακρυγιάννη**. Ερευνητική στήριξη παρείχε από πλευράς Ο.Κ.Ε. η κα **Δήμητρα Λαμπροπούλου**, Οικονομολόγος.

Η Επιτροπή Εργασίας ολοκλήρωσε τις εργασίες της σε τέσσερις (4) συνεδριάσεις, ενώ η Εκτελεστική Επιτροπή διαμόρφωσε την εισήγησή της προς την Ολομέλεια στη συνεδρίαση της 13^{ης} Δεκεμβρίου 2010.

Η Ολομέλεια της Ο.Κ.Ε., στην οποία εισηγήτρια ήταν η κα **Ζ. Λαναρά**, αφού ολοκλήρωσε τη συζήτηση για το θέμα στη συνεδρίαση της 4^{ης} Φεβρουαρίου 2011, διατύπωσε την υπ' αριθ. **247** Γνώμη της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄
ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η παγκόσμια οικονομία την τελευταία διετία βρέθηκε αντιμέτωπη με μία πολύ βαθιά κρίση του χρηματοπιστωτικού συστήματος η οποία πολύ γρήγορα επεκτάθηκε και στην πραγματική οικονομία. Σε διεθνές και ιδιαίτερα σε ευρωπαϊκό επίπεδο παρατηρείται μία σημαντική επιβράδυνση των ρυθμών ανάπτυξης, μία σημαντική πτώση του κατά κεφαλή ΑΕΠ και μία σημαντική αύξηση της ανεργίας.

Υπό τις παρούσες συνθήκες ο συντονισμός μεταξύ των οικονομικών πολιτικών, των πολιτικών απασχόλησης και των κοινωνικών πολιτικών είναι απαραίτητος για να εξασφαλισθεί ότι οι εν λόγω πολιτικές ενισχύονται αμοιβαία και ότι οι δημοσιονομικές προσπάθειες σε συνδυασμό με τις εθνικές δράσεις για την ανάκαμψη έχουν άμεσο θετικό αντίκρισμα στις αγορές εργασίας και στην κοινωνική συνοχή. Δυστυχώς οι ανισότητες διαρκώς διευρύνονται με ό,τι αυτό συνεπάγεται για το επίπεδο της κοινωνικής συνοχής. Τα ζητήματα αυτά θα πρέπει να αποτελέσουν προτεραιότητες κατά τον καθορισμό των μακροπρόθεσμων στόχων των μεταρρυθμίσεων της ΕΕ.

Βασικούς άξονες για την ανάκτηση και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης αλλά και για την προετοιμασία της ανάκαμψης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, θα πρέπει να αποτελέσουν η αλληλεγγύη και η προσπάθεια των συστημάτων κοινωνικής προστασίας να διαδραματίσουν πλήρως το ρόλο τους ως αυτόματοι σταθεροποιητές. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στα πιο ευάλωτα στρώματα και στους νέους εντεινόμενους κινδύνους αποκλεισμού.

Σε αυτό το πλαίσιο, τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα προσπάθησαν, και το 2009, να σχεδιάσουν ολοκληρωμένες και συστηματικές προσεγγίσεις και όχι απλώς να θέσουν κατευθυντήριες γραμμές, που απλώς αντιμετωπίζουν μεμονωμένα τα προβλήματα σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Σύμφωνα με έκθεση που εξέδωσε η Επιτροπή τον Δεκέμβριο του 2009, η επιβράδυνση της οικονομίας είχε ως συνέπεια την απώλεια θέσεων εργασίας που έπληξε τόσο τους άνδρες εργαζόμενους αλλά και πολύ περισσότερο τις γυναίκες. Πέρα από την τρέχουσα κρίση, η έκθεση της Επιτροπής στο εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών υπογραμμίζει τις προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν και συνηγορεί υπέρ της μεγαλύτερης ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου στη μελλοντική στρατηγική της ΕΕ για την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Από την ετήσια έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών προκύπτει ότι παρά τη γενικά θετική τάση προς μια πιο «ίση κοινωνία» και αγορά εργασίας στην ΕΕ, η πορεία προς την κατάργηση των ανισοτήτων λόγω φύλου είναι αργή.

Η έκθεση τονίζει επίσης ότι η εργασία είναι η καλύτερη διασφάλιση κατά της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και ότι σε περίοδο ύφεσης οι ευάλωτες ομάδες πρέπει να έχουν ιδιαίτερη φροντίδα. Επιπλέον, οι πολιτικές που στοχεύουν στη βελτίωση της ισορροπίας μεταξύ της επαγγελματικής και της ιδιωτικής ζωής των γυναικών και των ανδρών, επιτρέποντας σε περισσότερες γυναίκες να έχουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας, πρέπει να θεωρούνται ως μακροπρόθεσμη επένδυση και όχι ως βραχυπρόθεσμη δαπάνη.

Παράλληλα, το Νοέμβριο του 2009 η Επιτροπή δρομολόγησε διαβούλευση για τη Στρατηγική «Ευρώπη 2020»¹, με θέμα τη δημιουργία των προϋποθέσεων για ένα καλύτερο μέλλον για την οικονομία που θα βασίζεται στην πράσινη ανάπτυξη και σε μία κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς.

επίσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η σουηδική προεδρία διοργάνωσαν τον Νοέμβριο του 2009 την 3^η σύνοδο κορυφής της Ε.Ε. για την ισότητα², η οποία αποσκοπούσε στο να τεθούν τα θέματα των διακρίσεων και της διαφορετικότητας στην κορυφή της ατζέντας της Ε.Ε. και των εθνικών

¹ Ειδικότερα για τη Στρατηγική «Ευρώπη 2020» θα αναφερθούμε στην Έκθεση Εφαρμογής της ΟΚΕ για το 2010.

² www.se2009.eu

κυβερνήσεων και να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά όλες οι μορφές διάκρισης.

Τα κύρια μηνύματα που προέκυψαν από τη σύνοδο αφορούν τα ακόλουθα:

- Η συνεργασία των εθνικών φορέων και η διάχυση της αρχής της ισότητας στις δημόσιες πολιτικές, μέσω της δημιουργίας εθνικών εργαλείων/εγχειριδίων και της εγκαθίδρυσης δέσμης δεικτών για την μέτρηση της προόδου σε αυτόν τον τομέα αποτελούν λύσεις για μία ευρύτερη στρατηγική αντιμετώπισης των διακρίσεων.

- Ένα μοντέλο συνεργασίας μεταξύ διαφόρων stakeholders το οποίο μπορεί να υιοθετηθεί και σε άλλα επίπεδα είναι η Κοινή Δήλωση της ETUC και των ευρωπαϊκών εργοδοτικών οργανώσεων (BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEE), το οποίο μπορεί να αποτελέσει βάση για περαιτέρω δράση, όπως συνεργασία με ΜΚΟ και συνδικαλιστικές οργανώσεις σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

- Έμφαση στην κινητοποίηση των επιχειρηματικής κοινότητας και στην αναγνώριση των καλών πρακτικών διαχείρισης της διαφορετικότητας.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε³ τον Απρίλιο του 2009 την πρόταση Οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης των προσώπων ανεξαρτήτως θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

Στο Ψήφισμα τονίστηκε ότι η αρχή της ισότητας και η απαγόρευση των διακρίσεων αποτελούν γενικές αρχές του διεθνούς, ευρωπαϊκού και εθνικού δικαίου και δεσμεύουν την ΕΕ και τα κράτη μέλη της. Οι διακρίσεις λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού μπορούν να υπονομεύσουν την επίτευξη των στόχων της Συνθήκης, ειδικότερα δε την επίτευξη υψηλού επιπέδου κοινωνικής

³ Νομοθετικό ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 2ας Απριλίου 2009 σχετικά με την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που αφορά την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης των προσώπων ανεξαρτήτως θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού (COM(2008)0426 – C6-0291/2008 – 2008/0140(CNS)), P6_TA(2009)0211.

προστασίας, την άνοδο της ποιότητας ζωής, την κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη. Μπορούν επίσης να υπονομεύσουν το στόχο ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

Τέλος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υπογράμμισε ότι η νομοθεσία πρέπει να απαγορεύει τις άμεσες, έμμεσες και πολλαπλές διακρίσεις καθώς και τις συλλογικές διακρίσεις βάσει φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεπιοθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας, γενετήσιου προσανατολισμού ή κοινωνικού φύλου σε διάφορους τομείς εκτός της αγοράς εργασίας, όπως στους τομείς της κοινωνικής προστασίας, της εκπαίδευσης, καθώς και της πρόσβασης σε αγαθά και υπηρεσίες (στέγαση, μέσα μεταφοράς, ενώσεις και υγεία) και πρέπει επίσης να προβλέπει μέτρα για την διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης στους σχετικούς τομείς.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θεωρεί ότι η Οδηγία είναι ένα πλαίσιο ελάχιστων προδιαγραφών που προσφέρουν προστασία έναντι των διακρίσεων. Τα κράτη μέλη δύνανται πάντα να προσφέρουν υψηλότερο επίπεδο προστασίας, αλλά δεν μπορούν να προβάλουν τη νέα οδηγία ως πρόσχημα για να μειώσουν το ισχύον επίπεδο προστασίας.

Συμβούλιο

Το Συμβούλιο, στα συμπεράσματά του τον Ιούνιο του 2009, επιβεβαιώνει για άλλη μία φορά με πανηγυρική δήλωση τη μεγάλη σημασία που αποδίδει η Ευρωπαϊκή Ένωση στην κοινωνική πρόοδο και την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων.

Προκειμένου να τονίσει αυτό υπενθυμίζει ότι οι Συνθήκες, όπως τροποποιούνται από τη Συνθήκη της Λισσαβόνας, αναγνωρίζουν τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τις αρχές που περιέχονται στο Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποσκοπούν στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και των κοινωνικών διακρίσεων, και στην προαγωγή της κοινωνικής δικαιοσύνης και προστασίας, της ισότητας ανδρών και γυναικών, της αλληλεγγύης μεταξύ γενεών και της προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού⁴.

⁴ Συμπεράσματα του Συμβουλίου – Βρυξέλλες, 18/19 Ιουνίου 2009.

Παράλληλα, κατά τη διάρκεια της Τσεχικής Προεδρίας, οι συζητήσεις στους κόλπους των προπαρασκευαστικών ομάδων του Συμβουλίου επικεντρώθηκαν στις διατάξεις που αποσκοπούσαν στην προστασία των ατόμων με αναπηρία. Η Προεδρία υπέβαλε προτάσεις για ευθυγράμμιση της οδηγίας προς το κείμενο της σύμβασης των ΗΕ για τα δικαιώματα των ανθρώπων με αναπηρία.

Υπάρχει ωστόσο σαφώς ανάγκη περαιτέρω επεξεργασίας και πολλών άλλων ζητημάτων μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται οι ειδικές διατάξεις περί αναπηρίας (λ.χ. το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, οι οικονομικές και πρακτικές της προεκτάσεις, η νομική ασφάλεια, το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής και η σχέση της οδηγίας με ειδικότερες τομεακές προδιαγραφές), η κατανομή αρμοδιοτήτων και οι θεμιτές διαφορές στη μεταχείριση (π.χ. φθηνότερες δημόσιες συγκοινωνίες για τους αναπήρους).

Η πρόταση της Επιτροπής επιδιώκει την επέκταση της προστασίας από διακρίσεις λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού σε τομείς εκτός αγοράς εργασίας όπως είναι η κοινωνική προστασία, τα κοινωνικά πλεονεκτήματα, η εκπαίδευση και η πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες⁵.

Ευρωπαϊκές Έρευνες

Κατά τη διάρκεια του 2009 πραγματοποιήθηκε και η ειδική έρευνα του Ευρωβαρόμετρου σχετικά με τις διακρίσεις⁶, βασικό συμπέρασμα της οποίας ήταν ότι η διακριτική μεταχείριση εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα σε όλη την Ευρώπη και οι σχετικές αντιλήψεις των πολιτών είναι γενικά σταθερές σε σύγκριση με το 2008. Ζήτημα προβληματισμού αποτελεί επίσης η πιθανότητα να αυξηθούν οι διακρίσεις λόγω ηλικίας και αναπηρίας, ως αποτέλεσμα της ύφεσης.

Μία άλλη σημαντική διαπίστωση είναι η αυξανόμενη ευαισθητοποίηση όσον αφορά τις διάφορες μορφές διάκρισης. Ενθαρρυντικό τέλος είναι το ότι η

⁵<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=PRES/09/124&format=HTML&aged=0&lg=el&guiLanguage=en>.

⁶ Δείγμα 27.000 πολιτών σε 30 χώρες της Ευρώπης (στα 27 κράτη μέλη και στις 3 υποψήφιες χώρες), <http://europa.eu.rapid/pressreleases>.

έρευνα δίνει μία εσωτερική εικόνα των κοινωνικών μηχανισμών μέσω των οποίων μπορούν να επιλύονται θέματα διακριτικής μεταχείρισης: οι κοινωνικοί φορείς, η εκπαίδευση και οι διαδικασίες ευαισθητοποίησης συμβάλλουν στην καλύτερη αποδοχή της διαφορετικότητας.

PROGRESS 2007 – 2013

Το PROGRESS αποτελεί πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη στήριξη των κρατών -μελών ως προς την επίτευξη των μακροπρόθεσμων στόχων στον τομέα της απασχόλησης, της κοινωνικής συνοχής και της ίσης μεταχείρισης.

Στην ετήσια Έκθεση εφαρμογής του PROGRESS⁷ στα κράτη μέλη, η οποία δημοσιεύθηκε τον Μάρτιο του 2009, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι οι αρχές της αειφορίας, της ισότητας των ευκαιριών και της απαγόρευσης των διακρίσεων δεν έχουν εφαρμοστεί και τεκμηριωθεί επαρκώς σε πολλά εθνικά στρατηγικά πλαίσια αναφοράς και επιχειρησιακά προγράμματα. Παράλληλα, επικρίνει το γεγονός ότι η Επιτροπή έχει εγκρίνει τα εν λόγω επιχειρησιακά προγράμματα με τις συγκεκριμένες ελλείψεις.

Συμπεράσματα

Η άنيση μεταχείριση εξακολουθεί δυστυχώς να αποτελεί πρόβλημα σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Σε δημοσκόπηση του Ευρωβαρομέτρου το 2009, το 16% των Ευρωπαίων υποστήριξαν ότι είχαν υποστεί διακρίσεις κατά το παρελθόν έτος.

Επιβάλλεται, επομένως, και παρά το ότι αρκετά κράτη μέλη έχουν ήδη νομοθεσία κατά των διακρίσεων, να θεσπιστούν συνεκτικοί ευρωπαϊκοί κανονισμοί σε αυτό το πεδίο, ώστε να γίνει σαφές πως η Ευρώπη ως σύνολο δεν επιτρέπει τις διακρίσεις. Επίσης άμεσα θα πρέπει να γίνει και η εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών με τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς και

⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:117E:0079:0084:EL:PDF>.

να θεσπιστούν αποτελεσματικότερα ελεγκτικά θεσμικά όργανα και μηχανισμοί προκειμένου να αποφεύγονται οι διακρίσεις. Η ελευθερία απέναντι στις διακρίσεις αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα και πρέπει να ισχύει για όλους τους ευρωπαίους πολίτες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΦΟΡΕΙΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Στο άρθρο 13 της Οδηγίας (2000/43/ΕΚ) «περί εφαρμογής της ίσης μεταχείρισης ανεξάρτητα από τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή» επιβάλλεται η συγκρότηση ειδικού φορέα για τη προώθηση, τον έλεγχο και τη διασφάλιση των σκοπών της εν λόγω Οδηγίας προς τα κράτη-μέλη.

Συγκεκριμένα, κατά το άρθρο 13, τα κράτη μέλη ορίζουν ένα φορέα ή φορείς για την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης όλων των προσώπων, χωρίς διακρίσεις λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής. Οι φορείς αυτοί μπορεί να αποτελούν μέρος οργανισμών επιφορτισμένων σε εθνικό επίπεδο με την προάσπιση των ανθρωπίνων, ή των ατομικών δικαιωμάτων. Τα κράτη μέλη περιλαμβάνουν στις αρμοδιότητες των εν λόγω φορέων: α) παροχή ανεξάρτητης συνδρομής προς τα θύματα διακρίσεων όταν καταγγέλλουν διακριτική μεταχείριση, με την επιφύλαξη του δικαιώματος των θυμάτων και των ενώσεων, οργανισμών ή άλλων νομικών προσώπων, β) διενέργεια ανεξάρτητων ερευνών για τις διακρίσεις και γ) δημοσίευση ανεξάρτητων εκθέσεων και διατύπωση συστάσεων για κάθε θέμα που αφορά τέτοιες διακρίσεις.

Για την ενσωμάτωση της ανωτέρω Οδηγίας στο ελληνικό δίκαιο, το 2005 ψηφίσθηκε στη χώρα μας ο Νόμος 3304/2005⁸ που είναι μια θετική εξέλιξη στην καταπολέμηση των διακρίσεων. Ο νόμος αυτός αναθέτει στο Συνήγορο του Πολίτη, την Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης και την Επιθεώρηση Εργασίας τη διασφάλιση και την παρακολούθηση της εφαρμογής του⁹.

⁸ «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού».

⁹ Συγκεκριμένα (άρθρο 19 του νόμου 3304/2005):

- **Ο Συνήγορος του Πολίτη** επιλαμβάνεται των υποθέσεων καταστράτηγησης της αρχής της Ίσης Μεταχείρισης από δημόσιους φορείς.
- **Η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης** επιλαμβάνεται των υποθέσεων παραβίασης της αρχής της ίσης μεταχείρισης στις περιπτώσεις που αυτή παραβιάζεται από νομικά και φυσικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου.
- **Το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας** το οποίο δραστηριοποιείται στον τομέα απασχόλησης και εργασίας, επιλαμβάνεται τις υποθέσεις παραβίασης της αρχής της ίσης μεταχείρισης από νομικά και φυσικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου.

B.1. Η ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Κατ' εφαρμογή του Ν. 3304/2005, ο Συνήγορος του Πολίτη (ΣΤΠ), ως φορέας προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης, εξέδωσε, για πέμπτη συνεχή χρονιά, ετήσια έκθεση πεπραγμένων, όσον αφορά στην εξέταση καταγγελιών της αρχής της ίσης μεταχείρισης¹⁰.

Ακολουθεί συνοπτική παρουσίαση των καταγγελιών, που εξετάστηκαν από τον ΣΤΠ και ταξινομήθηκαν με βάση τον επικαλούμενο λόγο διάκρισης ως εξής:

➤ Διακρίσεις λόγω φυλετικής καταγωγής

Από τα στοιχεία του ΣΤΠ, όσον αφορά τις αναφορές σχετικά με τις διακρίσεις για φυλετική καταγωγή, παρατηρείται θεαματική μείωσή τους. Συγκεκριμένα, ενώ το έτος 2008 υπήρχαν 43 αναφορές για την συγκεκριμένη αιτία, άπαντες οι οποίες αφορούσαν την διακίνηση αγαθών και υπηρεσιών και τη στέγαση, για το έτος 2009 υπήρξαν 29 αναφορές για τον ίδιο λόγο. Πρέπει να επισημανθεί ότι σχεδόν το σύνολο των αναφορών αυτών σχετίζεται με διακρίσεις προς τσιγγάνους. Η μείωση των αναφορών εκτιμάται ότι σχετίζεται με την ειδική στρατηγική δράση που έχει αναπτύξει η αρχή σχετικά με αυτήν την ομάδα πολιτών.

Ο ΣΤΠ προέβη με διάβημά του, στην υπογράμμιση της υποχρέωσης κάθε δημόσιας αρχής να συμβάλλει με το έργο της στην καταστολή στερεοτύπων που σχετίζονται με την φυλετική καταγωγή και συνδέονται με αρνητικά πρότυπα. Αφορμή στάθηκε το αίτημα οργάνωσης για τη λήψη πληροφοριών από την ελληνική αστυνομία, ύστερα από αναφορά Διοικητή Αστυνομικού Τμήματος που συνέδεε τα αυξημένα ποσοστά παραβατικότητας σε συγκεκριμένη περιοχή με τους Ρομά. Στο ίδιο διάβημά του, ο ΣΤΠ τόνισε την αναγκαιότητα ύπαρξης συγκεκριμένων στοιχείων για τη σύνδεση αρνητικού χαρακτηριστικού με ορισμένη φυλετική ομάδα.

Ο ΣΤΠ διαπίστωσε ιδιαίτερη διάκριση των τσιγγάνων αναφορικά με τις συναλλαγές τους με τις δημόσιες υπηρεσίες εξαιτίας μη κατοχής από μέρους

¹⁰ Δεδομένου ότι η ετήσια έκθεση της Ο.Κ.Ε. αφορά μόνο στα θέματα του Ν. 3304/2005, παραλείπονται τα σημεία της έκθεσης του ΣΤΠ, που αναφέρονται στην ισότητα των δύο φύλων.

τους δελτίου αστυνομικής ταυτότητας. Ο ΣΤΠ τόνισε την ανάγκη ειδικής ρύθμισης για την επίλυση της εν λόγω διάκρισης.

Στο ίδιο πλαίσιο, εξετάστηκε και το θέμα της άρνησης χορήγησης πιστοποιητικών οικογενειακής κατάστασης σε δημότες τσιγγανικής καταγωγής. Ο ΣΤΠ ανέδειξε το πρόβλημα που δημιουργείται από την έλλειψη δημοτολογικών εγγραφών στη συγκεκριμένη κατηγορία πολιτών. Εξαιτίας του προβλήματος σχετικά με τις ληξιαρχικές πράξεις και τις δημοτολογικές εγγραφές δημιουργούνται προβλήματα όσον αφορά στα μητρώα αρρένων και τα δημοτολόγια, λόγω έλλειψης στοιχείων επειδή ζουν στους καταυλισμούς και δεν έχουν μόνιμη κατοικία.

Τέλος, ο ΣΤΠ επεσήμανε, για μία ακόμη χρονιά, στο πλαίσιο διερεύνησης αναφορών με θέμα τις δυσχέρειες που αντιμετωπίζουν οι Έλληνες τσιγγάνοι κατά τη διαδικασία χορήγησης στεγαστικών δανείων, ότι υπάρχουν αρκετά προβλήματα στην εφαρμογή της κείμενης νομοθεσίας [ΚΥΑ 33165/2006 (ΦΕΚ Β' 780-29.06.2006)]. Περαιτέρω, ο ΣΤΠ έχει διαπιστώσει προβλήματα ακόμη και στη διαδικασία υλοποίησης του προγράμματος χορήγησης στεγαστικών δανείων, ενώ ιδιαίτερα προβληματική έχει αναδειχθεί και η απουσία πρόβλεψης από την ισχύουσα νομοθεσία μηχανισμού εποπτείας και παρακολούθησης του προγράμματος. Οι διαπιστώσεις αυτές του ΣΤΠ αναμένεται να αποτελέσουν ειδικότερο αντικείμενο συνολικότερης επεξεργασίας και παρέμβασής του εντός του έτους 2010 (υποθέσεις 18637/2005, 1853/2007, 9817/2008, 15366/2008, 1110/2009, 6736/2009).

➤ **Διακρίσεις λόγω εθνοτικής καταγωγής**

Από τα στοιχεία του ΣΤΠ, αναφορικά με τις διακρίσεις λόγω εθνοτικής καταγωγής, παρατηρείται σαφής μείωση των αναφορών προς την Αρχή κατά το 2009. Συγκεκριμένα το 2009 υπήρξαν μόλις 2 αναφορές (έναντι 6 αναφορών το 2008) εκ των οποίων η μία αφορούσε την εργασία και η άλλη στη διάθεση αγαθών και υπηρεσιών και στέγαση.

Αναλυτικότερα μετά από σχετική καταγγελία Έλληνα δικηγόρου για απόρριψη συμμετοχής του σε διαγωνισμό παρέδρων Δικαστικού Σώματος

Ενόπλων Δυνάμεων¹¹ με την αιτιολογία ότι έχει μεν την Ελληνική Ιθαγένεια πλην όμως και οι δυο γονείς του δεν είναι Έλληνες το γένος αλλά Πακιστανοί, ο ΣτΠ επισήμανε ότι το άρθρο 14 παρ.3 του ΚΔΣΕΔ θέτει τους αλλογενείς πολιτογραφηθέντες σε μειονεκτική θέση συγκριτικά με τους ομογενείς πολιτογραφηθέντες ή τους εκ γενετής Έλληνες για λόγο ο οποίος ανάγεται στην εθνική καταγωγή τους.

Απαντώντας το Υπουργείο επέμεινε στις απόψεις του επικαλούμενο επί πλέον το άρθρο 70 παρ. 1 του Οργανισμού Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων (β.δ.312/68).¹² Ο ΣτΠ αμφισβητεί την ισχύ της διάταξης αυτής, όμως η διερεύνηση της αναφοράς διακόπηκε αναγκαστικά λόγω εκκρεμοδικίας, ενώ οι σχετικές θέσεις του Συνηγόρου συνοψίσθηκαν σε σχετικό πόρισμα.

Η δεύτερη περίπτωση αφορά διαμαρτυρία Αλβανού πολίτη σχετικά με την απόρριψη του αιτήματός του για συμμετοχή σε εξετάσεις για αναλφάβητους, προκειμένου να λάβει άδεια οδήγησης. Ο ΣτΠ έκρινε ότι η Δ/ση Μεταφορών Βοιωτίας ενέργησε σύμφωνα με το νόμο και ότι η συγκεκριμένη αναφορά δεν μπορεί να εξεταστεί υπό το πρίσμα του ν.3304/2005.

➤ **Η Εξαίρεση της Ιθαγένειας**

Ο ΣτΠ έχει επανειλημμένα επισημάνει στις Ετήσιες Εκθέσεις του ότι η γενική ρήτρα εξαίρεσης των διακρίσεων, λόγω ιθαγένειας από το ρυθμιστικό πεδίο του Ν.3034/2005, έχει δημιουργήσει, σε πολλές περιπτώσεις, τις προϋποθέσεις εκτεταμένων διακρίσεων σε βάρος αλλοδαπών για λόγους φυλετικής ή εθνικής καταγωγής. Ο πρόσφατα ψηφισθείς ν.3838/2010 για την απόδοση της ελληνικής ιθαγένειας σε αλλοδαπούς μετανάστες που έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα, αναμένεται να άρει σε σημαντικό βαθμό την ως άνω δυσχέρεια και να διευρύνει σημαντικά στο μέλλον το πεδίο προστασίας αυτής της κατηγορίας προσώπων. Ωστόσο, κρίνεται επιτακτική από τον ΣτΠ η ανάγκη επανεξέτασης των ρυθμίσεων του ν.3304/2005 που αφορούν την εξαίρεση της ιθαγένειας από το πεδίο εφαρμογής του νόμου, ιδίως στο σκέλος

¹¹ βάσει του άρθρου 13 παρ. 3 του Κώδικα Δικαστικού Σώματος Ενόπλων Δυνάμεων (Ν.2304/95).

¹² σύμφωνα με το οποίο «εις τας εξετάσεις δικαιούνται να συμμετάσχωσι...Έλληνες το γένος έχοντας την Ελληνικήν Ιθαγένειαν».

που αφορά αλλοδαπούς υπηκόους τρίτων χωρών που έχουν εγκατασταθεί και διαμένουν επί μακρόν στην Ελλάδα.

➤ **Διακρίσεις λόγω αναπηρίας – εύλογες προσαρμογές**

Σημαντική αύξηση των αναφορών λόγω διακρίσεων, λόγω αναπηρίας, παρατηρήθηκε το έτος 2009. Συγκεκριμένα, ενώ κατά το έτος 2008 υπήρχαν 5 αναφορές διακρίσεων για την ως άνω αιτία, άπαντες εκ των οποίων αφορούσαν άνιση μεταχείριση στην εργασία, κατά το έτος 2009 υπήρχαν 14 σχετικές αναφορές, οι 13 εκ των οποίων αφορούσαν άνιση μεταχείριση στην εργασία και η μία σχετιζόταν με διάκριση στον επαγγελματικό προσανατολισμό και την επιμόρφωση.

Με αφορμή καταγγελία εργαζόμενης σε δημόσιο νοσοκομείο, με ποσοστό αναπηρίας 67%, η οποία αντιμετώπιζε καθημερινές δυσχέρειες για τη μεταφορά στον τόπο εργασίας της, ο ΣτΠ τόνισε την υφιστάμενη παραβίαση των διατάξεων του ν.3304/2005 και την υποχρέωση του εργοδότη να διασφαλίζει την αξιοποίηση οποιασδήποτε παροχής για όλους τους εργαζομένους, συμπεριλαμβανομένων και των εχόντων προβλήματα αναπηρίας. Η υποχρέωση αυτή δεν υφίσταται μόνο αν συνεπάγεται δυσανάλογη επιβάρυνση για τον εργοδότη (άρθ. 10 του ν. 3304/2005).

Μετά από προσφυγή εργαζόμενης με αναπηρία σε Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση για την μετακίνηση της σε άλλη υπηρεσία με δυσχερέστερη πρόσβαση σε αυτήν και την ανάθεση καθηκόντων κατώτερων των προσόντων της, ο ΣτΠ από την διερεύνηση της συγκεκριμένης περίπτωσης κατέληξε στο συμπέρασμα ότι αυτή συνιστά ανεπίτρεπτη διακριτική μεταχείριση, λόγω αναπηρίας.

Ο ΣτΠ, εξετάζοντας την προσφυγή εργαζόμενης σε ΚΕΠ, με πρόβλημα υγείας, επεσήμανε την υποχρέωση του εργοδότη να λαμβάνει μέτρα ευλόγων προσαρμογών για εργαζομένους με αναπηρία, τα οποία όμως εξαντλούνται μέσα στην ίδια την υπηρεσία στην οποία απασχολείται ο εργαζόμενος και δεν καλύπτουν αίτημα για μετάταξη σε άλλη υπηρεσία.

Μετά από αναφορά της ΕΣΑμεΑ σχετικά με την απόλυση δόκιμου Αστυφύλακα από την Σχολή Αστυφυλάκων, ο οποίος υπέστη ατύχημα εκτός

υπηρεσίας και κατέστη σοβαρά ανάπηρος, ο ΣΤΠ επεσήμανε ότι οι διατάξεις του ν.3304/2005 κατήγγησαν κάθε προηγούμενη διάταξη που αντίκειται στην απαγόρευση των διακρίσεων, λόγω αναπηρίας. Συνεπεία των ανωτέρω, η διάταξη του ΝΔ 935/1971 που προβλέπει την απόλυση από το Σώμα της Αστυνομίας όσων κρίνονται ακατάλληλοι από την αρμόδια Υγειονομική Επιτροπή, πρέπει να επανεξετασθεί υπό το πρίσμα των διατάξεων του νόμου για την ίση μεταχείριση.

➤ **Διακρίσεις λόγω ηλικίας**

Στην περίπτωση διαγραφής σπουδαστή από τη ΣΜΥ λόγω υπέρβασης του ορίου ηλικίας, η παρέμβαση του ΣΤΠ κατέστη καθοριστική και η αρμόδια υπηρεσία ανακάλεσε τη διαγραφή του προσφεύγοντος. Ωστόσο, η αλλαγή της κείμενης εθνικής νομοθεσίας σχετικά με το ανώτατο όριο ηλικίας στις παραγωγικές σχολές των ενόπλων δυνάμεων κρίνεται αναγκαία, ώστε να εναρμονιστεί με τις διατάξεις του ευρωπαϊκού δικαίου για την ίση μεταχείριση.

Σχετικά με το ζήτημα που προέκυψε το έτος 2008 με τη θέσπιση ανώτατου ορίου ηλικίας για την πρόσληψη Ελεγκτών εναέριας Κυκλοφορίας της ΥΠΑ, ο ΣΤΠ έκρινε τελικά επαρκή, σύννομη και εντός των ορίων τους ν. 3304/2005 την απόφαση της ΥΠΑ.

Με αφορμή την άρνηση τοποθέτησης πολύτεκνης μητέρας σε θέση προσωπικού φύλαξης σε κατάσταση κράτησης, λόγω υπέρβασης του ορίου ηλικίας, ο ΣΤΠ διαπίστωσε ότι παραβιάζεται η κείμενη νομοθεσία περί διακρίσεων λόγω ηλικίας. Συγκεκριμένα, τόνισε ότι δεν στοιχειοθετείται επαρκώς η αρχή της αναλογικότητας που θα καθιστούσε θεμιτή τη διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας.

Τέλος ο ΣΤΠ εξέτασε προσφυγή, λόγω άρνησης εγγραφής στο μητρώο ναυτικών λόγω υπέρβασης του ορίου ηλικίας με βάση το άρθρο 1 παρ.1 του Π.Δ. 260/14.08.2001 και τόνισε ότι έπρεπε να υφίσταται ειδική αιτιολογία για τη θέσπιση θεμιτών ορίων ηλικίας σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που θέτει ο ν. 3304/2005. Ειδικότερα, η οικεία ρύθμιση θα πρέπει να εξυπηρετεί συγκεκριμένο θεμιτό σκοπό, να υπαγορεύεται από τη φύση των

συγκεκριμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων, ή του πλαισίου εντός του οποίου αυτές ασκούνται, και να κρίνεται απολύτως πρόσφορη και αναγκαία.

Συμπεράσματα

Κατά το έτος 2009, από τις 54 αναφορές¹³, που διερεύνησε, αν εξαιρέσει κανείς όσες αρχειοθετήθηκαν, επειδή ήδη κρίθηκαν από τον Συνήγορο του Πολίτη εκτός αρμοδιότητας (3), ως αβάσιμες (6) ή διακόπηκε η διερεύνησή τους λόγω μη προσκόμισης στοιχείων από τους ενδιαφερόμενους (2), οι υπόλοιπες εξακολουθούν στο μεγαλύτερο μέρος τους να διερευνώνται, καθώς εκκρεμεί η τελική αντίδραση της Διοίκησης. Αξιοσημείωτη παρατήρηση είναι ότι διαχρονικά οι καταγγελίες για ζητήματα εθνικής και φυλετικής καταγωγής έχουν σημαντικά περιορισθεί, ενώ σε αντίθεση έχουν αυξηθεί οι καταγγελίες για διακρίσεις στην περίπτωση ατόμων με αναπηρία.

Διαπιστώνεται, επομένως, ότι ο συνήγορος του Πολίτη και σε αντίθεση ίσως με τους άλλους δύο θεσμούς προώθησης της ίσης μεταχείρισης που λειτουργούν στο πλαίσιο της δημόσιας διοίκησης (ΣΕΠΕ και Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης), έχει καθιερωθεί ως αξιόπιστος και αποτελεσματικός θεσμός στη συνείδηση του κοινού και είναι μεγάλος ο αριθμός των θυμάτων διακρίσεων που καταφεύγουν σε αυτόν.

B.2. Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΙΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 21 του Ν. 3301/2005 η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης έχει ως αρμοδιότητες:

1) να εποπτεύει την προσπάθεια συμφιλίωσης σε περιπτώσεις καταγγελίας για παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης,

¹³ Οι αναφορές αυτές, είτε υποβλήθηκαν εντός του 2009, είτε υποβλήθηκαν σε προηγούμενα έτη, αλλά εξακολούθησε η διερεύνησή τους και κατά το έτος 2009. Οι νέες αναφορές που υποβλήθηκαν εντός του 2009 ήταν 39.

2) να διατυπώνει πόρισμα σε περίπτωση που αποτυγχάνει η συμφιλιοτική δράση. Εάν πιθανολογείται η τέλεση αξιόποινης πράξης το πόρισμα διαβιβάζεται τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών,

3) να διατυπώνει γνώμη, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν ερωτήματος του Υπουργού Δικαιοσύνης ή αρχής στο πλαίσιο αρμοδιότητας της οποίας εμπίπτει παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, ως προς την ερμηνεία διατάξεων του νόμου 3304/2005,

4) να συντάσσει εκθέσεις για την εφαρμογή και προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

Οι ως άνω αρμοδιότητες ασκούνται από την επιτροπή μέσω διενέργειας εξέτασης και έρευνας, (εξέταση μαρτύρων δυνατότητα να ζητά από κάθε αρχή πρόσωπο πληροφορίες και έγγραφα).

Συμπερασματικά, ο ρόλος της Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης είναι συμβουλευτικός, ελεγκτικός, γνωμοδοτικός.

Η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης, η οποία προεδρεύεται από τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, από το Νοέμβριο 2005, έχει εξουσιοδοτηθεί για να παρακολουθεί την εφαρμογή του Νόμου 3304/2005 σε τομείς που δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Συνηγόρου του Πολίτη και της Επιθεώρησης Εργασίας.

Ωστόσο, η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης παραδέχεται ότι μέχρι σήμερα έχει λάβει πολύ λίγες καταγγελίες και το έργο που έχει να επιδείξει από την ημέρα της ίδρυσής της είναι μηδαμινό. Ο προφανής λόγος είναι η σύγχυση ή και η άγνοια του ενδιαφερομένου κοινού σε σχέση με το ρόλο της και την αποτελεσματικότητά της. Οι ενδιαφερόμενοι γνωρίζουν κι εμπιστεύονται, για παράδειγμα, τον Συνηγόρο του Πολίτη, που σαν θεσμός έχει καταξιωθεί στην συνείδησή τους. αλλά αδυνατούν να κατανοήσουν το ρόλο της Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης.

Συμπεράσματα

Διαπιστώνεται ότι η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης, η οποία, όπως αναφέρεται προηγουμένα, προεδρεύεται από τον Γενικό Γραμματέα του

Υπουργείου Δικαιοσύνης της Ελλάδος και λειτουργεί ως μέρος της διοικητικής δομής του Υπουργείου Δικαιοσύνης στερείται της απαραίτητης ανεξαρτησίας που συνιστά το άρθρο 13 της Οδηγίας 2000/43/EK.

Επιπρόσθετα, η Επιτροπή δεν έχει συγκεκριμένες και ανεξάρτητες πηγές χρηματοδότησης. Η χρηματοδότησή της εμπίπτει στη γενική χρηματοδότηση και στον ετήσιο προϋπολογισμό του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Συνεπώς, κρίνεται απαραίτητη η καθιέρωση ανεξάρτητης χρηματοδότησης του εν λόγω οργάνου, ώστε να ενισχυθεί ο μη κυβερνητικός χαρακτήρας του. Επιπλέον, είναι απαραίτητη μια σημαντική αύξηση στους ανθρώπινους και χρηματικούς πόρους της Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης, ώστε να της δοθεί η δυνατότητα να λειτουργήσει πιο αποτελεσματικά.

Οι προαναφερόμενες προτάσεις περιλαμβάνονται και στην έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του ρατσισμού και των διακρίσεων που δημοσιεύθηκε την 15 Σεπτεμβρίου 2009. Συγκεκριμένα συνιστάται στις ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν την πλήρη ανεξαρτησία της Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης και να της παρέχουν τους απαραίτητους ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους.

Επίσης όπως και η Επιτροπή κατά του Ρατσισμού συνιστά στις ελληνικές αρχές να πρέπει να αυξηθούν οι δράσεις ενημέρωσης του κοινού, καθώς και των ευπαθών ομάδων (μετανάστες, Ρομά και μουσουλμάνοι της δυτικής Θράκης) για τις αρμοδιότητες και την λειτουργία της Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης.

Όσον αφορά τώρα τις αρμοδιότητες της Επιτροπής διαπιστώνεται ότι αυτή δεν έχει το δικαίωμα να παρέχει βοήθεια σε θύματα διακρίσεων και να διεξάγει συγκεκριμένες έρευνες και επιθεωρήσεις επί εξατομικευμένων γεγονότων. Επίσης, στερείται της εξουσίας για οποιοδήποτε είδους κύρωση, καθώς και της δυνατότητας να παρεμβαίνει σε δικαστικές υποθέσεις σχετιζόμενες με την ύπαρξη διακρίσεων και την καταπάτηση της ισότητας. Οι εν λόγω αδυναμίες ουσιαστικής παρέμβασης και αρωγής σε εξατομικευμένες περιπτώσεις διακρίσεων μειώνουν τη σημασία της Επιτροπής και θέτουν σε αμφιβολία την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητά της.

Συνεπώς, πρέπει να δοθεί η δυνατότητα ουσιαστικής παρέμβασης της

Επιτροπής σε εξατομικευμένες περιπτώσεις, από την αρχή της εμφάνισης των διακρίσεων έως και την κρίση τους στις δικαστικές αίθουσες. Περαιτέρω, θα πρέπει να της δοθεί και η δυνατότητα επιβολής κυρώσεων, ώστε να λειτουργήσει όχι μόνο προληπτικά, αλλά και κατασταλτικά στις περιπτώσεις εκείνες όπου ο κίνδυνος των διακρίσεων είναι αυξημένος.

Το γεγονός επίσης ότι δεν υπάρχουν καταγγελίες για διακρίσεις στην Επιτροπή καθιστά αναγκαία τη λήψη μέτρων που θα διευκολύνουν τα θύματα φυλετικών διακρίσεων να υποβάλλουν καταγγελίες στην Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης, περιλαμβανομένης και της βελτίωσης της υπηρεσίας τηλεφωνικής γραμμής υποστήριξης.

B.3. ΤΟ ΣΩΜΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΩΣ ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

Πρέπει να επισημανθεί, για ένα ακόμα έτος, η αδυναμία σύνταξης ετήσιας έκθεσης από το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας σχετικά με την εφαρμογή και τις παραβάσεις των διατάξεων για την ίση μεταχείριση. Από το έτος 2005 έως και σήμερα, το Σ.Ε.Π.Ε απευθυνόμενο προς την Ο.Κ.Ε., και αιτιολογώντας την έλλειψη αναφοράς του προς την εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης στις ετήσιες εκθέσεις πεπραγμένων του, τονίζει ότι αυτή συνίσταται στην παντελή απουσία καταγγελιών σχετικά με παραβάσεις του ν. 3304/2005.

Η ανωτέρω αδυναμία παρουσίασης σχετικών στοιχείων από το Σ.Ε.Π.Ε. εκτιμάται ότι συνίσταται στην πλημμελή ενημέρωση των πολιτών αναφορικά με τα δικαιώματά τους και με την προβλεπόμενη από το νόμο διαδικασία άσκησής τους. Επιπροσθέτως, η απουσία στοιχείων καταδεικνύει και την αδυναμία των αρμοδίων οργάνων του Σ.Ε.Π.Ε να επιτελέσουν αποτελεσματικό έργο στο τομέα της πληροφόρησης των πολιτών, της καταγραφής των περιστατικών και της περιστολής και καταστολής των φαινομένων άνισης μεταχείρισης που παρατηρούνται σε ευρεία κλίμακα στους χώρους εργασίας. Η συγκέντρωση στο μέλλον από το Σ.Ε.Π.Ε. των ανωτέρω στοιχείων και η συνεργασία του με τους λοιπούς αρμόδιους φορείς εκτιμάται ότι θα καταστεί σημαντική αρωγή για την εξάλειψη των παραβιάσεων των

διατάξεων του ν. 3304/2005, ιδιαίτερα εκείνων που σχετίζονται με ζητήματα απασχόλησης.

Συμπεράσματα

Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στη μετατροπή της Επιτροπής Ίσης μεταχείρισης σε ανεξάρτητη αρχή, κατά τα πρότυπα λειτουργίας της αρχής του Συνηγόρου του Πολίτη, ώστε να υπάρξει και συμμόρφωση της χώρας μας προς τα προστάγματα της Οδηγίας 2000/43/ΕΚ. Συγκεκριμένα η Επιτροπή θα πρέπει να λάβει τη μορφή συλλογικού οργάνου, γεγονός που θα εξασφαλίζει την αμεροληψία της, να στελεχωθεί από εξειδικευμένα άτομα, από αντιπροσώπους κοινωνικών εταίρων και άλλων εθνικών θεσμικών οργάνων και απαραίτητα εμπειρογνώμονες με πείρα στα θέματα ίσης μεταχείρισης. Θα πρέπει επίσης να της δοθεί πρακτική δυνατότητα παρέμβασης κι ελέγχου των άλλων εμπλεκόμενων με την ισότητα φορέων, καθώς και επιβολής λύσεων ακόμα και κυρώσεων για την εφαρμογή της αρχής της ισότητας. Όσον αφορά δε τη χρηματοδότηση, θα πρέπει να είναι εξασφαλισμένη από δημόσια κεφάλαια, τα οποία θα ψηφίζονται από το Κοινοβούλιο.

Τέλος, οφείλουμε να επισημάνουμε την αναγκαιότητα μεγαλύτερης και καλύτερης ενημέρωσης των πολιτών όσον αφορά τις αρμοδιότητες των υφιστάμενων θεσμικών φορέων για την καταπολέμηση των διακρίσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με το Ν.3304/2005 για την εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως εθνοτικής ή φυλετικής καταγωγής, θρησκευτικών άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού (Φ.Ε.Κ. τ.Α' 16/2701.2005) ενσωματώθηκαν στο εθνικό μας δίκαιο δύο κοινοτικές Οδηγίες και, συγκεκριμένα, α) η Οδηγία 43/2000ΕΚ του Συμβουλίου (29 Ιουνίου 2000) που αναφέρεται στην αρχή της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής και β) η Οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου (27 Νοεμβρίου 2000) για τη θέσπιση πλαισίου καταπολέμησης των διακρίσεων λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας. Παράλληλα, εκκρεμεί η Οδηγία 2002/73/ΕΚ του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (23.09.2002) που σχετίζεται με ζητήματα σεξουαλικής παρενόχλησης.

Η Ελλάδα ανήκει στη μεγάλη πλειοψηφία των κρατών μελών της Ένωσης, τα οποία πριν από τη θέσπιση των δύο οδηγιών του 2000 δεν διέθεταν εξειδικευμένη νομοθεσία-πλαίσιο κατοχύρωσης της ίσης μεταχείρισης και απαγόρευσης των διακρίσεων. Παρά τη βεβαιότητα που υπήρχε για την καινοτομία που θα εισαγόταν στο ελληνικό δίκαιο με την ενσωμάτωση των δύο κοινοτικών οδηγιών σε αυτό,¹⁴ η Πολιτεία δεν προχώρησε στην υιοθέτηση μίας ολοκληρωμένης πολιτικής για την αντιμετώπιση ενός τόσο πολυδιάστατου ζητήματος όσο είναι η αρχή της ίσης μεταχείρισης όπως επίσης δεν ανέλαβε και τις αναγκαίες δράσεις ώστε να εμπεδώσει η ελληνική κοινωνία το αξιακό υπόβαθρο του νέου νόμου ως *sine qua non* προϋπόθεσης -σύμφωνα και με το γράμμα και το πνεύμα των δύο

¹⁴ Βλ. ενδεικτικά στα πρακτικά της στρογγυλής τράπεζας που είχε οργανωθεί το 1999 (εν όψει, δηλαδή, της θέσπισης των κοινοτικών οδηγιών του 2000), από το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο του Ρατσισμού και Ξενοφοβίας, στη Θεσσαλονίκη, τις συνηγορίες για τη βεβαιότητα αυτή των Γ. Καμίνη, Ν. Φραγκάκη και Π. Στάγκου, σε Π. Νάσκου-Περράκη (επιμ.), *Η καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας στην Ελλάδα και στην Ευρώπη: εισηγήσεις και συζητήσεις*, (Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2000).

οδηγιών.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδας, η οποία παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις που σημειώνονται στον τομέα της ίσης μεταχείρισης τα τελευταία χρόνια,¹⁵ θεωρεί ότι η ουσιαστική εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης περνά μέσα από πρωτοβουλίες και δράσεις της Πολιτείας, οι οποίες δεν περιορίζονται στη θέσπιση κανόνων για την «τυπική» -νομική- προστασία των κοινωνικών αυτών ομάδων, αλλά συνθέτουν ένα σύνολο συνεκτικών πρακτικών (ενημέρωση για τα δικαιώματά τους, προγράμματα για τη βελτίωση των βιοτικών συνθηκών τους, ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, κατάρτιση των κρατικών λειτουργών, διασφάλιση της κοινωνικής συναίνεσης σε ζητήματα που αφορούν στις μειονοτικές ομάδες, κ.λπ.) με αντικείμενο και στόχο την καταπολέμηση της κοινωνικής και εργασιακής ανισότητας και τη θετική ενίσχυση των «διαφορετικών» κοινωνικών ομάδων με σεβασμό των ιδιαιτεροτήτων τους. Στη συνέχεια και σε κάθε επιμέρους ανάπτυξη ανά τομέα διάκρισης παρατίθενται και επιμέρους προτάσεις για τη βελτίωση των κενών και των προβλημάτων που διαπιστώνονται.

α. Διακρίσεις λόγω εθνοτικής καταγωγής

Θετικά βήματα στη μεταναστευτική πολιτική έγιναν με την ψήφιση του νόμου 3838/2010 Περί Ιθαγένειας, μέσω του οποίου γίνεται προσπάθεια να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα των αιτούντων την ελληνική ιθαγένεια. Στο παρελθόν δεν υπήρχαν ορθολογικές και δικαιοκρατικές διαδικασίες, αλλά ούτε βασικές εγγυήσεις για τους αιτούντες την ελληνική ιθαγένεια.

Οι βασικές αλλαγές που επέφερε ο νέος νόμος είναι οι εξής:

- Απόδοση ιθαγένειας σε παιδιά: α) που γεννιούνται και συνεχίζουν να ζουν στην Ελλάδα από γονείς που διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα επί πέντε τουλάχιστον συναπτά έτη, β) δεν έχουν γεννηθεί στην

¹⁵ Βλ. ΟΚΕ, *Γνώμη: Εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού* (Έκθεση του άρθρου 18 του Ν. 3304/2005), (Αθήνα, 2006), σελ. 23-27, <http://www.oke.gr/opinion/op_157_06.pdf>, *Γνώμη: Εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού* (Έκθεση του έτους 2006-άρθρο 18 του Ν. 3304/2005), (Αθήνα, 2007), σελ. 17-20, http://www.oke.gr/opinion/op_183_07.pdf, *Γνώμη: Εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού* (Έκθεση έτους 2007-άρθρο 18 του Ν. 3304/2005), (Αθήνα, 2008), σελ. 18-21, http://www.oke.gr/opinion/op_196_08.pdf.

Ελλάδα αλλά έχουν παρακολουθήσει τις τρεις πρώτες τάξεις του δημοτικού είτε έξι οποιεσδήποτε τάξεις στις βαθμίδες της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

- Περιορισμός του αναγκαίου για την απόκτηση ιθαγένειας χρόνου διαμονής των γονέων στη χώρα από δέκα σε πέντε χρόνια, ενώ η διοίκηση είναι υποχρεωμένη να εκδίδει απόφαση και να την αιτιολογεί μέσα σε δύο χρόνια για κάθε αίτηση που υποβάλλεται. Μέχρι τώρα υπήρχε προϋπόθεση δεκαετούς διαμονής, η διοίκηση απαντούσε στις αιτήσεις όποτε ήθελε και η απόφασή της δεν χρειαζόταν καμία αιτιολογία. Τα μέτρα αυτά εφαρμόζονται εδώ και χρόνια σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- Συμμετοχή των ομογενών και των νομίμως διαμενόντων μεταναστών στην εκλογική διαδικασία αιρετών οργάνων της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης. Η ρύθμιση αυτή δίνει τη δυνατότητα στους νομίμους διαμένοντες μετανάστες και τους ομογενείς να ενταχθούν ισότιμα στην κοινωνία μας και καταργώντας μια σειρά αναίτιων διακρίσεων διασφαλίζει την κοινωνική και οικονομική συνοχή. Η ανάγκη των μεταναστών για συμμετοχή στα κοινωνικοπολιτικά δρώμενα της χώρας μας αποτυπώνεται από την συμμετοχή τους στους εκλογικούς καταλόγους. Συγκεκριμένα ενεγράφησαν στους εκλογικούς καταλόγους των δήμων που κατοικούν 12.583 μετανάστες και ομογενείς και 14.961 κοινοτικοί.

Η ΟΚΕ θεωρεί ότι ο προαναφερόμενος Ν. 3838/2010 θα άρει σε σημαντικό βαθμό την δυσχέρεια που δημιουργεί η γενική ρήτρα εξαίρεσης από το ρυθμιστικό πεδίο του Ν.3034/2005 των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, εξαιτίας της οποίας είναι ιδιαίτερος δυσχερής η διερεύνηση καταγγελιών για διακρίσεις σε βάρος αλλοδαπών για λόγους φυλετικής ή εθνικής καταγωγής. Το ζήτημα αυτό έχει απασχολήσει τον Συνήγορο του Πολίτη ήδη από την έναρξη εφαρμογής του ν.3304/2005 και έχει επανειλημμένα επισημανθεί στις Ετήσιες Εκθέσεις του. Παραμένει επομένως επιτακτική η ανάγκη επανεξέτασης των ρυθμίσεων του ν.3304/2005 που αφορούν την εξαίρεση της ιθαγένειας από το πεδίο εφαρμογής του, ιδίως στο σκέλος που αφορά αλλοδαπούς υπηκόους τρίτων χωρών που έχουν εγκατασταθεί και διαμένουν επί μακρόν στην Ελλάδα, αλλά και περιπτώσεις που μολονότι δεν εμπίπτουν στο προστατευτικό πεδίο των διατάξεων του νόμου για τις διακρίσεις λόγω

ιθαγένειας, υπάρχουν υπόνοιες ότι υποκρύπτουν δυσμενή διάκριση λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής.

Τέλος, οφείλουμε να επισημάνουμε ότι το βασικό πρόβλημα που ανέδειξε η ψήφιση του νέου νόμου είναι ότι μέχρι σήμερα στη χώρα μας δεν υπάρχει η αναγκαία ευαισθητοποίηση των πολιτών από κοινωνικούς φορείς και θεσμούς κυρίως στο χώρο της παιδείας, με αποτέλεσμα την εκδήλωση ξενοφοβικών φαινομένων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί και η προσφυγή που κατατέθηκε στο ΣΤΕ κατά του νόμου για την ιθαγένεια η οποία αναμένεται να συζητηθεί. Αίτημα της προσφυγής είναι η ακύρωση ως «αντισυνταγματικής» της από 30.4.2010 απόφασης του υπουργού Εσωτερικών που καθορίζει τα δικαιολογητικά που πρέπει να προσκομίζονται κατά την αίτηση εγγραφής στο δημοτολόγιο, όπως και την από 7.5.2010 εγκύκλιο του ίδιου υπουργού που χορηγεί το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στους ομογενείς και στους νομίμως διαμένοντες στην Ελλάδα υπηκόους τρίτων χωρών για την ανάδειξη τους στην πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση.

α1. Πρόσφυγες

Σε ό,τι αφορά τα θέματα που αφορούν στα δικαιώματα των προσφύγων μπορούν να παρατηρηθούν τα ακόλουθα:

Υπάρχουν θετικές εξελίξεις που αξίζει να επισημανθούν αλλά και στασιμότητες και σημαντικά προβλήματα. Συγκεκριμένα:

α) Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθ. 21 αρ. 3 του Ν.3842/10 οι αναγνωρισμένοι πολιτικοί πρόσφυγες συμπεριλαμβάνονται πλέον στις κατηγορίες των δικαιούχων απαλλαγής από το φόρο πρώτης κατοικίας. Η παραπάνω ρύθμιση αποτελεί σημαντικό βήμα στην υλοποίηση της αρχής της ίσης φορολογικής μεταχείρισης και είναι σύμφωνη με τους διεθνείς κανόνες για τα δικαιώματα των προσφύγων.

β) Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3838/2010 οι αναγνωρισμένοι πολιτικοί πρόσφυγες, οι υπαχθέντες σε καθεστώς επικουρικής προστασίας ή προστασίας για ανθρωπιστικούς λόγους όπως και τα μέλη των οικογενειών τους έχουν τη δυνατότητα υπό προϋποθέσεις να συμμετέχουν στις εκλογές

της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης (δημοτικές εκλογές) με δικαίωμα ψήφου. Αναμφίβολα αυτό είναι ένα μέτρο που και στην ίση μεταχείριση κατατείνει και βοηθά τους πρόσφυγες να μετέχουν στο κοινωνικό γίνεσθαι ως ενεργοί πολίτες με αποτέλεσμα να ενσωματώνονται ευκολότερα στην τοπική κοινωνία.

γ) Σε ό,τι αφορά το δίκαιο της ιθαγένειας οι διατάξεις του Ν. 3838/2010 με τις οποίες καθιερώνονται νέοι τρόποι κτήσης της Ελληνικής ιθαγένειας λόγω γέννησης ή φοίτησης σε Ελληνικό σχολείο για τα τέκνα των αλλοδαπών συμπεριλαμβανομένων και των αναγνωρισμένων προσφύγων και δικαιούχων επικουρικής προστασίας ή προστασίας για ανθρωπιστικούς λόγους. Σημαντικές είναι και οι θεσπιζόμενες πρόνοιες για την διαδικασία πολιτογράφησης με την μείωση τόσο του χρόνου διαμονής στην Ελλάδα που απαιτείται όσο και του κόστους του παραβόλου. Οι διατάξεις αυτές ανταποκρίνονται έν τινι μέτρω στο πνεύμα της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων η οποία έχει κυρωθεί από την Ελλάδα με το Ν.Δ. 3989/ 1959.

Παρόλες τις προαναφερόμενες θετικές εξελίξεις προβλήματα εξακολουθούν να υπάρχουν :

α) Στη διαδικασία χορήγησης ασύλου: Συγκεκριμένα η θέσπιση του Π.Δ. 81/2009 που κατήργησε την Επιτροπή Προσφυγών και ανέθεσε την αρμοδιότητα σε πρώτο βαθμό στις 53 Αστυνομικές Διευθύνσεις ανά την επικράτεια ουδέν προσέφερε σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς σε σχέση με τις υπάρχουσες παθογένειες (βραδύτητα στην διαδικασία) αλλά επιδείνωσε την κατάσταση ειδικότερα σε σχέση με τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των προσφύγων. Γεγονός άξιο μνείας είναι και το ότι η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ μετά από αυτό αποχώρησε από τις σχετικές διαδικασίες αρνούμενη να συμμετάσχει.

β) Τα ποσοστά χορήγησης ασύλου στην Ελλάδα είναι τα χαμηλότερα στην Ευρώπη (0,04% σε πρώτο βαθμό και 2,87% σε δεύτερο). Ακόμα και οι αποκλίσεις στην κρίση από πρώτο σε δεύτερο βαθμό αποτελούν σοβαρή ένδειξη ότι υπάρχει σοβαρό πρόβλημα στην αξιοπιστία της κρίσης. Η χορήγηση επικουρικής προστασίας σε πρόσφυγες που φεύγουν από

καταστάσεις βίας και μαζικών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανέρχεται σε ποσοστό 0.06% σε πρώτο και 1,26 σε δεύτερο βαθμό για το 2009. Σημειωτέον ότι ο μέσος Ευρωπαϊκός όρος ανέρχεται στο 24%.

γ) Σημαντική καθυστέρηση στη διαδικασία εκδίκασης των αιτημάτων: Το τέλος του 2009 τα εκκρεμούντα αιτήματα έφταναν τον αριθμό των 48.000 περίπου. Μαθηματικά αυτό σημαίνει ότι αίτηση που κατατίθεται σήμερα θα εκδικασθεί μετά από 20 χρόνια! Το πρόβλημα αυτό έχει δύο πολύ σημαντικές διαστάσεις: α) υπονομεύονται τα δικαιώματα των δικαιούμενων το καθεστώς ασύλου διότι πρακτικά δεν θα απολαύσουν τα δικαιώματα που τους προσφέρει ο Νόμος και β) οι ασκούντες καταχρηστικά και προσχηματικά την αίτηση για χορήγηση ασύλου εξασφαλίζουν άδεια παραμονής και εργασίας για όσο χρόνο εκκρεμεί ανεκδικαστή η αίτησή τους. Η δυσλειτουργία αυτή έχει σαν αποτέλεσμα κατά χιλιάδες οικονομικοί μετανάστες να εκμεταλλεύονται την αδυναμία της Πολιτείας να εκδικάσει έγκαιρα τις αιτήσεις και να εξασφαλίζουν δικαιώματα που κάτω από φυσιολογικές συνθήκες δεν θα είχαν.

δ) Εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά προβλήματα σε ότι αφορά στην διερμηνεία και κατά συνέπεια στην ποιότητα και την αξιοπιστία των λαμβανομένων συνεντεύξεων που αποτελούν τη βάση της μετέπειτα κρίσης.

ε) Προβληματική εξακολουθεί να είναι η κατάσταση και σε ό,τι αφορά την υποδοχή των προσφύγων, την παραλαβή των αιτήσεων, όπου σχηματίζονται τεράστιες ουρές αλλά ακόμα περισσότερο σε ότι αφορά τα κέντρα φιλοξενίας τα οποία είναι ανεπαρκή με αποτέλεσμα να υπάρχουν χιλιάδες εν δυνάμει πρόσφυγες άστεγοι χωρία καμιά κρατική πρόνοια και κοινωνική μέριμνα την οποία ο Νόμος προβλέπει. Πολλές φορές όπως επισημαίνει και η Διεθνής Αμνηστία οι πρόσφυγες υποχρεούνται να πληρώνουν την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στα Δημόσια Νοσοκομεία απλά και μόνον επειδή στα Νοσοκομεία δεν γνωρίζουν τον Νόμο. Μέσα στο 2010 με πρωτοβουλία του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη προωθούνται αλλαγές στις οποίες θα περιλαμβάνεται σύσταση πολιτικής υπηρεσίας ασύλου με αυτοδύναμη διοικητική οργάνωση περιφερειακών γραφείων ασύλου για την εξέταση των αιτημάτων σε πρώτο βαθμό. Οι προωθούμενες αλλαγές φαίνεται να είναι προς τη σωστή κατεύθυνση.

Άξιο αναφοράς είναι τέλος και το γεγονός το οποίο επισημάνθηκε και προηγούμενα ότι αυξάνονται οι καταγγελίες για αύξηση της ρατσιστικής βίας εις βάρος μεταναστών. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην αύξηση της εγκληματικότητας των αλλοδαπών λόγω εξαθλίωσης και την αντίδραση μερίδας του πληθυσμού που τους θεωρεί υπευθύνους για την υποβάθμιση της περιοχής τους. Σύμφωνα με τις καταγγελίες παρεισφρύουν ακραία ρατσιστικά στοιχεία στον τοπικό πληθυσμό και προκαλούν συγκρούσεις στις οποίες η Αστυνομία επιδεικνύει ανοχή σύμφωνα με την άποψη της Υ.Α του ΟΗΕ. Η Διεθνής Αμνηστία επίσης επισημαίνει ότι υπάρχουν φυλετικές διακρίσεις σε σχέση με τις συλλήψεις και τις προσαγωγές και ότι πολλές φορές άνθρωποι οι οποίοι δραπέτευσαν από ένα καθεστώς βίας κι έρχονται στην Ελλάδα για να σωθούν υφίστανται κι εδώ μια αδικαιολόγητη βία από τις αρχές. Επίσης δεν είναι ανθρωπιστικά αποδεκτό το γεγονός ότι είναι εν ισχύει ακόμα το άρθρο 84 το Ν. 3386/2005 σύμφωνα με το οποίο δεν επιτρέπεται η παροχή θεραπείας σε μη νομίμως εισελθόντες και μη κατόχους διαβατηρίων.

Από τα παραπάνω καθίσταται σαφές ότι θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα για:

- Την βελτίωση της μεταχείρισης των αιτούντων άσυλο και των μεταναστών εν γένει και την ενημέρωση και εκπαίδευση των κρατικών στελεχών και των αρμόδιων υπηρεσιών που συναλλάσσονται με τις ευάλωτες αυτές ομάδες πληθυσμού.
- Την καθιέρωση μιας δίκαιης, γρήγορης και αποτελεσματικής διαδικασίας ασύλου που θα ενθαρρύνει τους πρόσφυγες να υποβάλλουν αιτήματα για άσυλο, θα παρέχει διεθνή προστασία σε όλους όσους τη δικαιούνται, θα αντιμετωπίσει τα συσσωρευμένα προβλήματα περασμένων ετών και θα συνοδεύεται από μέτρα προνοιακής πολιτικής μέχρι την έκδοση των σχετικών αποφάσεων.
- Την εξασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην στέγαση, σίτιση και περίθαλψη των προσφύγων κάτω από αξιοπρεπείς συνθήκες.

- Την προώθηση συστήματος εξέτασης αιτημάτων ασύλου που να εξασφαλίζει την αξιοπιστία της κρίσης και την ταχύτητα της διεκπεραίωσης.
- Την ποινική αντιμετώπιση πράξεων ρατσισμού και εν γένει διακρίσεων και παραβιάσεων δικαιωμάτων των αλλοδαπών.
- Κατάρτιση προγραμμάτων που να βοηθούν την ένταξη και τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των αλλοδαπών.
- Την εξέταση της δυνατότητας να χορηγηθεί και στους αναγνωρισμένους πρόσφυγες και στους δικαιούχους επικουρικής προστασίας επίδομα στην περίπτωση που είναι μακροχρόνια άνεργοι.

β. Διακρίσεις λόγω φυλετικής καταγωγής

Όσον αφορά τις διακρίσεις λόγω φυλετικής καταγωγής έντονο προβληματισμό έχει δημιουργήσει η πολιτική που εφαρμόστηκε πρόσφατα στη Γαλλία για την αντιμετώπιση του προβλήματος των Ρομά που έχουν εγκατασταθεί παράνομα στη χώρα. Η πολιτική αυτή δημιουργεί ανησυχίες καθώς ενδέχεται να επηρεάσει και άλλες βαλκανικές χώρες που αποτελούν τόπους εγκατάστασης Ρομά. Η συγκεκριμένη πολιτική της Γαλλικής κυβέρνησης καταδικάστηκε από την Καθολική Εκκλησία, τον ΟΗΕ και πολλές ανθρωπιστικές οργανώσεις.

Περαιτέρω το Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (HRW), που εδρεύει στην Νέα Υόρκη κάλεσε την γαλλική κυβέρνηση να συμμορφωθεί με το αίτημα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σταματώντας την απέλαση των Ρομά από το έδαφός της. Επιπρόσθετα ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) που δραστηριοποιείται στο χώρο των δημοκρατικών θεσμών και των δικαιωμάτων του ανθρώπου, κατά την έναρξη των εργασιών της ετήσιας συνόδου του στη Βαρσοβία, με αφορμή τις συνεχείς διώξεις των τσιγγάνων από τη Γαλλία κατέκρινε τις ευρωπαϊκές αρχές που δεν έχουν αναπτύξει μια ικανή στρατηγική βελτίωσης των συνθηκών ζωής των τσιγγάνων.

Οι παραπάνω εξελίξεις δε αφήνουν τη χώρα μας αδιάφορη. Είναι

γεγονός πως στην Ελλάδα δεν υπάρχει ένα καθεστώς αντιμετώπισης του προβλήματος των τσιγγάνων και ένταξής τους στην ελληνική κοινωνία με αποτέλεσμα να ευνοείται ο ρατσισμός εναντίον τους. Όπως επισημαίνει η Επιτροπή για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων (CERD), αν και έχουν ληφθεί ειδικά μέτρα για την κοινωνική ένταξη των Ρομά, εξακολουθούν να υπάρχουν εμπόδια στην πρόσβασή τους στην εργασία, τη στέγαση, την υγειονομική μέριμνα και την παιδεία. Οι υφιστάμενες διακρίσεις σε βάρος των Ρομά εντοπίζονται: α) στην προκατάληψη των δικαστικών αρχών σε βάρος τους, β) στην άνιση μεταχείριση στα σωφρονιστικά ιδρύματα (σωρεύονται πολλαπλάσιοι τσιγγάνοι κρατούμενοι από ό,τι άλλης προέλευσης σε ανάλογο χώρο), γ) διακρίσεις από ιδιώτες (δεν θέλουν για παράδειγμα τσιγγάνους μισθωτές).

Τον Αύγουστο του 2009, τουλάχιστον 11 οικογένειες Ρομά αντιμετώπισαν την απειλή αναγκαστικής έξωσης από τις κατοικίες τους σε χωματερή στη Λευκάδα. Στο τέλος του έτους οι οικογένειες αυτές εξακολουθούσαν να ζουν σε καθεστώς ανασφάλειας, καθώς οι τοπικές αρχές δεν είχαν προβεί σε βήματα για τη μεταφορά της κοινότητας των Ρομά σε κατάλληλη εναλλακτική στέγαση. Βέβαια εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η έξωση των τσιγγάνων από αυθαίρετους καταυλισμούς δεν μπορεί να θεωρηθεί διάκριση σε βάρος τους διότι οποιοσδήποτε καταλάμβανε δημόσιο χώρο και έστηνε καταυλισμό θα εκρίνετο εξίσου εξωστέος.

Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η ελληνική κυβέρνηση θα πρέπει να υιοθετήσει άμεσα πρόσθετα μέτρα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των τσιγγάνων που είναι εγκατεστημένοι στη χώρα μας με γνώμονα την ίση μεταχείριση, την εξάλειψη των διακρίσεων και την κατοχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στα μέτρα αυτά θα πρέπει να συμπεριληφθούν και οι αναγκαίες ρυθμίσεις ώστε να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα της έλλειψης πιστοποιητικών που δημιουργεί διαρκώς προβλήματα στις συναλλαγές τους με τις δημόσιες υπηρεσίες.

γ. Άτομα με αναπηρία

Μπορεί κανείς να δει τις διάφορες μελέτες που έχουν εκπονηθεί σε

ευρωπαϊκό επίπεδο¹⁶ για να διαπιστώσει ότι αναπηρία και φτώχεια, αναπηρία και αποκλεισμός, είναι ζεύγη αδιαχώριστα. Δεδομένου ότι τα άτομα με αναπηρία ακόμη και σε συνθήκες ευημερίας βιώνουν σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής τους δυσμενή διακριτική μεταχείριση, αποκλεισμό και ανισότητα, τότε στις εποχές οικονομικής κρίσης όπως η σημερινή, ο κίνδυνος μιας βαθιάς και διαρθρωτικής περιθωριοποίησης των ατόμων με αναπηρία είναι ορατός. Συνεπώς, τόσο η βελτίωση όσο και η ορθή εφαρμογή της υφιστάμενης νομοθεσίας που προωθεί τα ίσα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, είναι το ελάχιστο που θα μπορούσε να κάνει η ελληνική Πολιτεία αυτή την περίοδο προκειμένου να προστατεύσει τη συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα από τη φτώχεια και τον αποκλεισμό. Πόσο μάλλον όταν αυτή η νομοθεσία αφορά στον τομέα της απασχόλησης, ο οποίος αποτελεί «κλειδί» για την οικονομική και εν γένει κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρία.

Δυστυχώς τα στοιχεία τα οποία αναφέρονται στην Έκθεση του ΣΤΠ δεικνύουν αύξηση των καταγγελιών για διακρίσεις λόγω αναπηρίας. Η ΟΚΕ επομένως θεωρεί ότι η επέκταση της αρχής της ίσης μεταχείρισης σε όλους τους τομείς των ατόμων με αναπηρία συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για την ορθή εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης στον τομέα της απασχόλησης.

Ένα άλλο σημαντικό έλλειμμα του Ν. 3304/2005 είναι ότι δεν περιλαμβάνει διατάξεις για τα άτομα με αναπηρία που υφίστανται πολλαπλή διάκριση όπως οι μετανάστες με αναπηρία, οι γυναίκες με αναπηρία κλπ. Όπως διαπιστώνεται από την έκθεση που μας απέστειλε η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες οι αρμόδιες υπηρεσίες χορηγούν στους αναγνωρισμένους πολιτικούς πρόσφυγες όλα τα επιδόματα που προβλέπονται για τα άτομα με ειδικές ανάγκες αλλά παραμένουν εκτός προνοιακής προστασίας και δεν χορηγούνται τα αντίστοιχα επιδόματα στους δικαιούχους επικουρικής προστασίας ή ανθρωπιστικού καθεστώτος. Επομένως προτείνεται σύμφωνα με την αρχή της ίσης μεταχείρισης να χορηγούνται τα επιδόματα ΑΜΕΑ σε όλους τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας (άρθ.28 π.δ. 96/2008). Κάτω από το ίδιο πρίσμα θα πρέπει να

¹⁶ Π.χ. βλ. Disability and Social Exclusion in the E.U.: Time for change, tools to change, Final Study Report 2002

χορηγούνται ατομικά βιβλιάρια ανασφάλιστων σε όλους τους ανασφάλιστους και άπορους δικαιούχους διεθνούς προστασίας (αναγνωρισμένους πρόσφυγες και δικαιούχους επικουρικής προστασίας).

Επίσης για τη βελτίωση της εφαρμογής του Νόμου 3304/2005, στο κομμάτι που αφορά τα άτομα με αναπηρία προτείνεται:

- Η πληρέστερη ενημέρωση τόσο των δημοσίων αρχών και υπηρεσιών για τη νομοθεσία προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης στον τομέα της απασχόλησης και την εργασία, όσο και των ίδιων των ατόμων με αναπηρία εφόσον διαπιστώνεται σχετικό έλλειμμα.

- Η υλοποίηση μέσω του ΕΣΠΑ 2007 - 2013 από τους αντιπροσωπευτικούς φορείς των ομάδων που προστατεύει ο Νόμος 3304/2005 δράσεων ενημέρωσης / ευαισθητοποίησης (π.χ. θεματικές συναντήσεις, θεματικά εργαστήρια, σεμινάρια κ.λπ.), οι οποίες να απευθύνονται σε όλες τις προαναφερθείσες ομάδες.

- η καλύτερη δυνατή στελέχωση του Σ.ΕΠ.Ε, δεδομένου ότι θα μπορούσε να αξιοποιηθεί ακόμη περισσότερο στο πλαίσιο του Νόμου 3304/2005. Δε νοείται να υπάρχουν εργαζόμενοι με αναπηρία σε Υπηρεσίες (π.χ. τράπεζες, δημόσιες υπηρεσίες κ.λπ.), οι οποίες δε διαθέτουν καν προσβάσιμους χώρους υγιεινής!

- Η άμεση στελέχωση της Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης του Υπουργείου Δικαιοσύνης, λόγω της διαπιστωμένης έλλειψης που παρουσιάζει. Αξίζει να επισημανθεί ότι μεγάλο μέρος αγαθών και υπηρεσιών (συμβατικών και ηλεκτρονικών) δεν είναι προσβάσιμα σε άτομα με αναπηρίες δημιουργώντας έτσι νέες διακρίσεις και κατά συνέπεια αποκλεισμούς σε βάρος των ατόμων με αναπηρία.

- Η άμεση και πλήρη εφαρμογή διαφόρων ρυθμίσεων που έχουν θεσπιστεί προκειμένου να βοηθήσουν τα άτομα με αναπηρία να μετέχουν με όρους ισότητας στο οικονομικό και κοινωνικό γίγνεσθαι και οι οποίες είτε παρουσιάζουν ελλιπή εφαρμογή, είτε δεν εφαρμόζονται καθόλου.

- Η τροποποίηση ή κατάργηση ρυθμίσεων και διατάξεων άλλων Νόμων που ενδεχομένως εισάγουν άμεσες ή έμμεσες διακρίσεις.

δ. Διακρίσεις λόγω ηλικίας σε συνάρτηση με τις αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις - Άρθρο 74 Ν. 3863/2010

Ο νέος νόμος 3863/2010 που αφορά το νέο ασφαλιστικό και οι ρυθμίσεις που περιλαμβάνει έχουν ως στόχο, όπως ρητά αναφέρεται στη αιτιολογική έκθεση, να αποτελέσουν «την θεσμική απάντηση της Πολιτείας σε μια χρόνια, διαρκώς επιδεινούμενη και πλέον ανεξέλεγκτη κρίση: την κρίση του ασφαλιστικού μας συστήματος».

Το άρθρο 74 του νόμου επιπλέον θίγει ζητήματα του εργασιακού βίου και προχωρά σε πρωτόγνωρες αλλαγές. Ρυθμίζει θέματα που αφορούν σε περιπτώσεις ευπαθών ηλικιακά ομάδων όπως οι νέοι αλλά και οι εργαζόμενοι άνω των 55 ετών με μέτρα που ως στόχο έχουν να αμβλύνουν την ανεργία και τις δυσμενείς συνέπειές της.

Συγκεκριμένα η περίπτωση του άρθρου 74 ως προς τις παραγράφους 4 και 8 από τη σκοπιά των κοινοτικών Οδηγιών 2000/43 και 2000/78 περιλαμβάνει θέματα που σχετίζονται με την απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ηλικίας. Οι νέες νομοθετικές διατάξεις οι οποίες παρεκκλίνουν από τις κοινοτικές ρυθμίσεις της ίσης μεταχείρισης αναδεικνύουν περισσότερο και το ζήτημα της διαφορετικής μεταχείρισης λόγω ηλικίας, το οποίο δίνει αυτήν την δυνατότητα παρέκκλισης σύμφωνα με το άρθρο 11 Ν 3304/2005 (δικαιολογημένη διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας)¹⁷.

¹⁷ (Δικαιολογημένη διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας:

1. Κατά παρέκκλιση του άρθρου 7 παρ. 1 δεν συνιστά διάκριση η διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας, εφόσον η μεταχείριση αυτή προβλέπεται στο νόμο προς εξυπηρέτηση σκοπών της πολιτικής της απασχόλησης, της αγοράς εργασίας και της επαγγελματικής κατάρτισης, τα δε μέσα επίτευξης των σκοπών αυτών είναι πρόσφορα και αναγκαία. Αυτή τη διαφορετική μεταχείριση μπορεί ιδίως να περιλαμβάνει:

α) την καθιέρωση ειδικών συνθηκών τόσο για την πρόσβαση στην απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση, όσο για την απασχόληση και εργασία, συμπεριλαμβανομένων των όρων απόλυσης και αμοιβής, για τους νέους, τους ηλικιωμένους και τους εργαζομένους που συντηρούν άλλα πρόσωπα, προκειμένου να ευνοείται η επαγγελματική τους ένταξη ή να εξασφαλίζεται η προστασία τους,

β) τον καθορισμό ελάχιστων ορίων ηλικίας, επαγγελματικής εμπειρίας ή αρχαιότητας στην απασχόληση για την πρόσβαση σε αυτήν ή σε ορισμένα πλεονεκτήματα που συνδέονται με την απασχόληση, γ) τον καθορισμό ανώτατου ορίου ηλικίας για την πρόσληψη, με βάση την απαιτούμενη κατάρτιση για τη συγκεκριμένη θέση εργασίας ή την ανάγκη εύλογης περιόδου απασχόλησης πριν από τη συνταξιοδότηση.

2. Κατά παρέκκλιση του άρθρου 7, δεν συνιστά διάκριση λόγω ηλικίας, όσον αφορά στα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, ο καθορισμός ηλικίας για την ένταξη ή την αποδοχή, σε παροχές συνταξιοδότησης ή αναπηρίας, συμπεριλαμβανομένου και του καθορισμού για τα καθεστώτα αυτά διαφορετικού ορίου ηλικίας για εργαζομένους ή για ομάδες ή κατηγορίες εργαζομένων και της χρήσης στο πλαίσιο των συστημάτων αυτών κριτηρίων ηλικίας στους αναλογιστικούς υπολογισμούς, υπό τον όρο ότι αυτό δεν καταλήγει σε διακρίσεις λόγω φύλου.)

Ειδικότερα η παρ 8 αναφέρεται στην πρόσληψη ατόμων κάτω των 25 ετών, νεοεισερχομένων στην αγορά εργασίας. Στην περίπτωση αυτή προβλέπεται η δυνατότητα να καταβάλει ο ΟΑΕΔ τις ασφαλιστικές εισφορές που οφείλει να καλύπτει ο εργοδότης στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ εφόσον οι εργαζόμενοι αμείβονται με το 84% του κατώτατου βασικού μισθού ή ημερομισθίου όπως προβλέπεται στην ΕΓΣΣΕ, υπό τον όρο ότι οι εργοδότες θα καταβάλουν οι ίδιοι το ποσό που αναλογεί στις ασφαλιστικές εισφορές τις οποίες οφείλει να καταβάλει στον ασφαλιστικό φορέα ο εργαζόμενος από πλευράς του. Με τον τρόπο αυτό αποτρέπεται η περαιτέρω επιβάρυνση του εργαζομένου δεδομένου ότι αμείβεται με μόλις το 84% του κατώτατου μισθού και εν τέλει καταλήγει, με τον έμμεσο αυτό τρόπο, να ανέρχεται η αμοιβή των εργαζομένων στο 100% του κατώτατου μισθού ή ημερομισθίου.

Με τη συγκεκριμένη διάταξη καθιερώνονται ειδικές συνθήκες για την πρόσβαση στην απασχόληση των νέων γεγονός που συνιστά, υπό όρους, επιτρεπόμενη και θεμιτή διαφορετική μεταχείριση αφού εξυπηρετεί έναν επιδιωκόμενο στόχο και συγκεκριμένα τη δημιουργία κινήτρου προς τον εργοδότη προκειμένου να προβεί σε πρόσληψη προσωπικού που να ανήκει στην εν λόγω ηλικιακή ομάδα. Όμως, πέρα από την ύπαρξη ενός αντικειμενικού και θεμιτού στόχου, θα πρέπει τα μέτρα αυτά να είναι παράλληλα πρόσφορα και αναγκαία, όπως ρητά ορίζει η Οδηγία να ικανοποιούν δηλαδή την αρχή της αναλογικότητας.

Στην ίδια κατηγορία εντάσσεται και η παρ. 4 που ρυθμίζει την δυνατότητα αυτασφάλισης των εργαζομένων που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 55 έως 64 ετών. Σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης εργασίας, ανεξαρτήτως αν πρόκειται για ομαδικές ή μεμονωμένες απολύσεις και εφόσον οι απολυόμενοι παραμένουν άνεργοι, ο εργοδότης υποχρεούται να συμμετέχει για 3 έτη στο κόστος αυτασφάλισης των εργαζομένων σε ποσοστό που ανέρχεται στο 50% για τις ηλικίες 55 έως 60 ετών και 80% για τις ηλικίες 60 ετών έως και 64. Το άρθρο 74 του Ν.3863/2010 επομένως τόσο όσον αφορά την παρ.4 όσο και την παρ.8 εισάγει διακρίσεις οι οποίες διαταράσσουν το ισχύον σύστημα των εργασιακών σχέσεων. Πέρα όμως από τις περιπτώσεις των πρόδηλων παραβάσεων της αρχής της αναλογικότητας που οδηγούν παράλληλα σε σύγκρουση με τις κοινοτικές Οδηγίες στο ζήτημα των διακρίσεων, οι λοιπές

ευαίσθητες σταθμίσεις οφείλουν να πραγματοποιηθούν υπό τη σκοπιά όχι μόνο των οικονομικών συγκυριών αλλά και των κοινωνικών συνεπειών, με τις οποίες τόσο στενά σχετίζονται τα εργασιακά ζητήματα. Πρόσφορο δε θα ήταν (και όσον αφορά την παρ.4) να τεθούν στις συγκεκριμένες νομοθετικές διατάξεις, ασφαλιστικές δικλείδες για τους εργαζόμενους των ηλικιών που πλησιάζουν το 55^ο έτος ώστε να μην γίνεται καταχρηστική άσκηση των καταγγελιών.

Τέλος, και σύμφωνα με τις διαπιστώσεις της ΜΚΟ «50 και ΕΛΛΑΣ», στην Ελλάδα συνεχίζουμε να έχουμε ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά κατάρτισης για τους εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας. Αυτό αντικατοπτρίζει τόσο τη στάση των εργοδοτών, όσο και την επιθυμία των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας να εγκαταλείψουν πρόωρα την αγορά εργασίας. Οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας εγκαταλείπουν την αγορά εργασίας διότι είναι υποεκτιμημένοι, ανασφαλείς ανεκπαιδευτοι ή έχουν μη αμειβόμενες ευθύνες όπως π.χ τη φροντίδα εγγονών και ηλικιωμένων συγγενών.

Όπως διαπιστώνεται από τα προαναφερόμενα τα προβλήματα που δημιουργούνται στην αγορά εργασίας, λόγω ηλικίας, σε μικρό βαθμό έχουν αντιμετωπισθεί μετά την εφαρμογή του Ν. 3304/2005. Η πολιτεία επομένως οφείλει να ενισχύσει τις δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επιχειρήσεων, και με τη μεταφορά καλών πρακτικών από το διεθνή χώρο, αλλά και τους ίδιους τους άμεσα ενδιαφερόμενους εργαζόμενους μέσα από στοχευμένες δράσεις κατάρτισης και ολοκληρωμένης ενημέρωσης για τα δικαιώματά τους. Υπογραμμίζεται τέλος ότι η ειδική νομοθετική διάταξη του αρθ.10 παρ.11 του Ν. 3051/2002 που καταργεί το ανώτατο όριο ηλικίας για πρόσληψη και που θεσπίστηκε σε συμμόρφωση με το άρθ. 6 της Οδηγίας 2000/78 επεκτεινόμενη και στον ιδιωτικό τομέα, στον επαγγελματικό προσανατολισμό και την εκπαίδευση πρέπει να επαναληφθεί στο Ν.3304/2005.

ε. Διακρίσεις λόγω γενετήσιου προσανατολισμού

Θέματα διακρίσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού

Υπάρχει θέμα ερμηνείας του Νόμου για την ίση μεταχείριση στο χώρο

της εργασίας διότι υπήρξαν καταγγελίες από διαφυλικούς (transsexual) ότι τους αρνήθηκαν θέσεις εργασίας εξ αιτίας της σεξουαλικής τους ταυτότητας με τον ισχυρισμό ότι η περίπτωση τους δεν εντάσσεται στις πρόνοιες του Νόμου.

στ. Διακρίσεις λόγω ηθικής παρενόχλησης

Οι μορφές ηθικές παρενόχλησης ως εκ της φύσης τους δύσκολα εντοπίζονται και ως εκ τούτου ξεφεύγουν των προστατευτικών ρυθμίσεων του νόμου. Ενδεικτικό της δυσκολίας καταγραφής τους αποτελεί το γεγονός ότι έως σήμερα, δεν έχει υιοθετηθεί ένας κοινά αποδεκτός όρος για τις διάφορες μορφές βίας στον εργασιακό χώρο, η οποία δεν σχετίζεται με την φυσική βία, αλλά με την ψυχολογική βία.

Ήδη το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με την Πρόταση για Απόφαση (06.07.2001) με τίτλο «Απόφαση για την παρενόχληση στον χώρο εργασίας» (2001/2339/(INI)), προτρέπει την Επιτροπή να εξετάσει το θέμα για τη δημιουργία νομοθετικού πλαισίου για την καταπολέμηση της κακομεταχείρισης στο χώρο εργασίας.

ζ. Διακρίσεις λόγω Θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων

Πλήρης εξάλειψη των διαπιστωμένων διακρίσεων λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων παρατηρείται από τα στοιχεία του ΣΤΠ. Συγκεκριμένα, ενώ κατά το έτος 2008 υπήρχαν 2 σχετικές καταγγελίες, το έτος 2009 δεν αναφέρεται καμία.

Η Διεθνής Αμνηστία, έχει καλέσει επανειλημμένως τις ελληνικές αρχές να εναρμονίσουν τις διατάξεις για το δικαίωμα στην αντίρρηση συνείδησης του ν.3421/2005 με τα ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα και τις συστάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη και της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Η Διεθνής Αμνηστία έχει εκφράσει την ανησυχία για τα δικαιώματα των αντιρρησιών συνείδησης, καθότι οι διατάξεις για την εναλλακτική υπηρεσία ακόμη υπολείπονται των διεθνών προτύπων και η εφαρμογή της παραμένει μη ικανοποιητική, ή ακόμα και σαφώς μεροληπτική εις βάρος των αντιρρήσεων συνείδησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Η Ελλάδα ανήκει σε εκείνες τις χώρες της Ευρώπης που πριν από τη θέσπιση των οδηγιών του 2000 δεν είχε εξειδικευμένη νομοθεσία για την εξασφάλιση των αρχών της ίσης μεταχείρισης και της απαγόρευσης διακρίσεων. Είναι λοιπόν φυσικό το γεγονός ότι η ενσωμάτωση των οδηγιών αυτών απετέλεσε το θεμέλιο της έννομης προστασίας των σχετικών αξιώσεων της κοινωνίας για ίση μεταχείριση και αποφυγή των διακρίσεων. Όπως φυσικό είναι η παραχθείσα νομοθεσία να εμπεριέχει και τυχόν αστοχίες και να υποφέρει από την μη πληρότητα των εν λόγω οδηγιών. Το γεγονός αυτό έχει οδηγήσει σε διάφορες δυσλειτουργίες οι οποίες έχουν εντοπισθεί προηγούμενα. Εδώ θα πρέπει να γίνει κατανοητό ότι τα κείμενα των οδηγιών δεν αποτελούν «αναγκαία και ικανή συνθήκη» για την διασφάλιση του κοινωνικού αγαθού της ίσης μεταχείρισης και της απαγόρευσης των διακρίσεων, αλλά την ελάχιστη εγγύηση για αυτά και ότι η Πολιτεία η οποία ενδιαφέρεται για την πλήρη διασφάλιση του αγαθού θα πρέπει να προχωρήσει σε περαιτέρω ρυθμίσεις, των οποίων η αναγκαιότητα προκύπτει από την εμπειρία της εφαρμογής των μέχρι τώρα θεσμοθετημένων διατάξεων.

Ερμηνευτικά θέματα

Οι δύο οδηγίες 2000/43 και 2000/78 ΕΚ εισάγουν μια σειρά απαγορεύσεων στις διακρίσεις, όπως στην πρόσβαση στην απασχόληση, την εργασία, την επαγγελματική κατάρτιση κλπ, με διαφορετικό πεδίο εφαρμογής σε ό,τι αφορά τους λόγους της πιθανής διάκρισης. Το γεγονός ότι εκδόθηκαν δύο οδηγίες με παραπλήσιο περιεχόμενο και περιγραφή των επί μέρους λόγων διάκρισης δίνει, εσφαλμένα καθ' ημάς, την εντύπωση αφ ενός μιας ιεράρχησης των λόγων διάκρισης και αφ ετέρου, διαζευκτικής επιλογής του λόγου διάκρισης αφήνοντας αμφιβολία περί της εφαρμογής της σε περίπτωση που συντρέχουν περισσότερες διακρίσεις κατά περίπτωση. Θα πρέπει να δοθεί αυθεντική ερμηνεία που θα απαγορεύει τις πολλαπλές διακρίσεις όπως για παράδειγμα ηλικίας και φύλου ή φυλετικής καταγωγής και θρησκείας που είναι και συνήθη φαινόμενα.

Στην περίπτωση επίσης της αποφυγής διάκρισης λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού αναφέρθηκαν περιστατικά διάκρισης εις βάρος διαφυλικών ατόμων τα οποία κατά μία ερμηνεία δεν περιλαμβάνονται στις διατάξεις προστασίας από διακρίσεις.

Ζητήματα που αφορούν στην ίση μεταχείριση επί πολιτών τρίτων χωρών

Ο Νόμος 3304/2005, ο οποίος ενσωματώνει επακριβώς τις σχετικές διατάξεις των δύο οδηγιών για ίση μεταχείριση ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνικής καταγωγής δεν κάνει μνεία στις διακρίσεις λόγω ιθαγένειας, ούτε θίγει τις διατάξεις που αφορούν στην εισδοχή, υποδοχή και τη νομική κατάσταση, πολιτών τρίτων χωρών ή και ανιθαγενών. Φυσικά κάθε θιγόμενος θα μπορεί να επικαλεστεί το άρθρο 26 του Ν. 3304/2005 σύμφωνα με το οποίο καταργείται κάθε αντίθετη διάταξη, θα πρέπει όμως για λόγους ασφαλείας δικαίου να συμπεριληφθεί και η διάκριση λόγω ιθαγένειας πίσω από την οποία υποκρύπτονται διακρίσεις λόγω εθνικής καταγωγής, ή φυλετικής.

Θα πρέπει επίσης να ληφθεί ιδιαίτερη μέριμνα για τις συνθήκες παραμονής, σίτισης και περίθαλψης μεταναστών, ανεξαρτήτως του αν εισήλθαν νόμιμα ή παράνομα, μέχρι να εκκαθαρισθεί νομικά η περίπτωση ενός εκάστου και να ενταχθούν στο δυναμικό της χώρας, ή να επαναπροωθηθούν στις χώρες καταγωγής τους.

Θα πρέπει, τέλος, να αναδιαμορφωθεί το σύστημα χορήγησης ασύλου, με στόχο τόσο την ταχύτητα εξέτασης των αιτημάτων, όσο και την αξιοπιστία της διαδικασίας. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με την διασπορά κατά τόπους επιτροπών σε αρκετό αριθμό ώστε να εξετάζονται τα αιτήματα σε ελάχιστο χρόνο από την κατάθεσή τους και μάλιστα κοντά στον τόπο υποδοχής των προσφύγων. Η κατοχύρωση των τριών βαθμών δικαιοδοσίας, χωρίς κόστος για τον αιτούντα, ο οποίος εξ ορισμού είναι άπορος, δεδομένου του τρόπου διαφυγής του στο εξωτερικό και η στελέχωση των επιτροπών με κατά τεκμήριο ικανά και αμερόληπτα στελέχη σε συνδυασμό με την πρόσληψη διερμηνέων, των οποίων η αξιοπιστία θα είναι διαπιστωμένη με αντικειμενική διαδικασία είναι προϋποθέσεις, εκ τωνών ουκ άνευ, προκειμένου να διασφαλισθεί η ταχεία και αντικειμενική εξέταση των

αιτημάτων.

Ανάγκη ενσωμάτωσης ειδικών δικονομικών διατάξεων στους οικείους κώδικες

Η μεταφορά των δικονομικών διατάξεων που έχουν θεσπιστεί με την ενσωμάτωση των οδηγιών, αλλά και που έχουν θεσπιστεί με άλλους σχετικούς Νόμους, είναι απαραίτητη, προκειμένου να είναι εύκολα προσβάσιμες σε δικηγόρους και δικαστές, οι οποίοι πολλές φορές φαίνεται να αγνοούν τις σχετικές διατάξεις. Για παράδειγμα διατάξεις που καθορίζουν το βάρος της απόδειξης, καθώς και διατάξεις που νομιμοποιούν τις οργανώσεις (άρθρο 13 παρ. 3 του Ν 3304/05) θα πρέπει να ενταχθούν στον ΚπολΔικ και τον Κωδ. Διοικ. Δικ., προκειμένου να ενσωματωθούν ορθά οι οδηγίες. Ακόμα και η τροποποίηση του αυτού άρθρου σε σχέση με την δυνατότητα των οργανώσεων να ασκούν προσφυγές υπέρ των θυμάτων με την συναίνεση αυτών, όπως απαιτεί η σχετική οδηγία, και όχι υποχρεωτικά με πρότερη εντολή ή εξουσιοδότηση. Η συναίνεση θα μπορεί να δίδεται και εκ των υστέρων. Το δεδικασμένο, το οποίο αναγνωρίζει δικαίωμα σε θιγόμενη κοινωνική ομάδα θα πρέπει αυτοδικαίως να παράγει αποτελέσματα για όλα τα μέλη, και όχι μόνον για αυτά που έχουν συνυπογράψει την προσφυγή. Έτσι και η δικαιοσύνη θα αποδίδεται ταχύτερα και τα θιγόμενα άτομα θα αποφεύγουν περιττά έξοδα και επί πλέον δεν θα επιβαρύνονται τα δικαστήρια άνευ λόγου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΪΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η ΟΚΕ, στο πλαίσιο της ετήσιας έκθεσης που εκδίδει για την Ϊση Μεταχείριση, που διερευνά την εφαρμογή του Ν.3304/2005, απέστειλε επιστολές σε διάφορες μη κυβερνητικές οργανώσεις και διεθνείς οργανισμούς στην Ελλάδα. Στη συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικά οι απόψεις των φορέων εκείνων που απάντησαν στην επιστολή που τους απεστάλη από την ΟΚΕ:

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) διαπίστωσε ότι στο Ν.3304/2005 υπάρχουν διάσπαρτες ρυθμίσεις που άμεσα και ευθέως ήταν αντίθετες στο γράμμα των δύο Κοινοτικών Οδηγιών για την Ϊση Μεταχείριση. Για το λόγο αυτό πρότεινε μια σειρά τροποποιήσεων στην ελληνική νομοθεσία οι οποίες σε μικρό βαθμό εισακούστηκαν από την Πολιτεία.

Οι βασικές προτάσεις της ΕΕΔΑ εστιάζονται στα ακόλουθα:

- Την εναπόθεση στο Συνήγορο του Πολίτη του κέντρου βάρους της προώθησης και του ελέγχου της τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης από φυσικά και νομικά πρόσωπα του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα για όλα τα πεδία στα οποία εκτείνεται η εφαρμογή της αρχής, πλην εκείνου της πρόσβασης στα αγαθά και τις υπηρεσίες, όπου θα πρέπει να θεσμοθετηθεί η αρμοδιότητα του Συνηγόρου του Καταναλωτή ως φορέα προώθησης της αρχής. Θα πρέπει, ταυτόχρονα, να προσαρμοστούν στη νέα αποστολή του Συνηγόρου του Πολίτη οι συναφείς αρμοδιότητες όλων των λοιπών δημόσιων αρχών που ο Ν. 3304/2005 καθιερώνει (ΣΕΠΕ και Τμήμα Ισότητας Ευκαιριών του Υπουργείου Εργασίας, Επιτροπή και Υπηρεσία Ϊσης Μεταχείρισης του Υπουργείου Δικαιοσύνης).

- Την εισαγωγή πρόβλεψης στο νόμο για την απαγόρευση των πολλαπλών διακρίσεων και την τροποποίηση σειράς άρθρων για την

αποτροπή συγκάλυψης διακρίσεων κατ' επίκληση λόγων διαφορετικής ιθαγένειας και την ίση μεταχείριση των πολιτών τρίτων χωρών που ήδη απολαύουν προστασίας από το παράγωγο κοινοτικό δίκαιο.

- Τη βελτίωση της διατύπωσης και την ένταξη των δικονομικών διατάξεων των κοινοτικών οδηγιών στον ΚΠολΔ, τον ΚωδΔιοικΔικον και τον ΚωδΔιοικΔιαδικ.

- Την τροποποίηση σειράς άρθρων του νόμου με σκοπό τη διευκόλυνση της νομιμοποίησης και της λειτουργίας των ΜΚΟ.

- Την τροποποίηση του Ν. 3226/2004 για την παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος, με σκοπό τη διευκόλυνση της νομικής συνδρομής σε περιπτώσεις άσκησης ενδίκων μέσων και βοηθημάτων για παραβιάσεις του Ν. 927/1979 και του Ν. 3304/2005.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ

Η Διεθνής Αμνηστία, πιέζει για μια οριζόντια οδηγία η οποία θα ενεργοποιήσει την αρχή της ίσης μεταχείρισης σε όλους τους τομείς πέραν της απασχόλησης. Η νέα αυτή οδηγία στηρίζεται στο άρθρο 13 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και θα συμπληρώσει το κενό στην υπάρχουσα νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) κατά των διακρίσεων. Ειδικότερες παρατηρήσεις για το Ν.3304/2005 αφορούν:

- Τις παραβιάσεις κατά κοινοτήτων Ρομά όπου η Επιτροπή για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων (CERD) εξέφρασε τις ανησυχίες της για τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι Ρομά στην πρόσβασή τους στην εργασία, τη στέγαση, την υγειονομική μέριμνα και την παιδεία.
- Τις διακρίσεις κατά τη διάρκεια συλλήψεων, όπου η Διεθνής Αμνηστία εκφράζει την ανησυχία ότι υψηλό ποσοστό των αλλοδαπών συλληφθέντων ενδέχεται να είναι αποτέλεσμα πρακτικών που ενέχουν διακρίσεις.
- Τις διακρίσεις εναντίον μεταναστών, προσφύγων και αιτούντων άσυλο, καθώς η έρευνα της Διεθνούς Αμνηστίας απεκάλυψε ότι οι

υπηρεσίες δωρεάν ιατροφαρμακευτικής και νοσοκομειακής περίθαλψης που δικαιούνται οι καταχωρημένοι στους αιτούντες άσυλο και στους αιτούντες άσυλο με ροζ κάρτα σπάνια είναι διαθέσιμες στην πραγματικότητα.

- Τους αντιρρησίες συνείδησης καθώς η τρέχουσα νομοθεσία για την αντίρρηση συνείδησης εξακολουθεί να μην έχει εναρμονιστεί με τα ευρωπαϊκά και διεθνή θεσμικά κείμενα.

ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία υπογράμμισε το περιορισμένο πεδίο εφαρμογής του Ν.3304/2005 και πρότεινε την επέκταση της Αρχής της Ίσης Μεταχείρισης σε όλους τους τομείς της ζωής των ατόμων με αναπηρία ως απαραίτητη προϋπόθεση για την ορθή εφαρμογή της στον τομέα της απασχόλησης. Πέραν του περιορισμένου πεδίου εφαρμογής του Ν.3304/2005, η Συνομοσπονδία τόνισε την αναγκαιότητα εισαγωγής πρόβλεψης στο νόμο για τα άτομα με αναπηρία που υφίστανται πολλαπλή διάκριση, όπως είναι οι μετανάστες με αναπηρία, οι γυναίκες με αναπηρία κ.λπ.

ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ διαπίστωσε ότι οι χρονοβόρες διαδικασίες του συστήματος ασύλου στη Ελλάδα, από τη μια πλευρά αποτρέπουν τους πρόσφυγες από το να υποβάλουν αιτήματα ασύλου και επικουρικής προστασίας στην Ελλάδα, ενώ από την άλλη αποτελούν «πόλο έλξης» οικονομικών μεταναστών που προσβλέπουν στο άσυλο ως το μόνο τρόπο για να νομιμοποιήσουν προσωρινά την παραμονή τους στη χώρα. Για το λόγο αυτό πρότεινε να καθιερωθεί μια δίκαιη, γρήγορη και αποτελεσματική διαδικασία ασύλου, που θα ενθαρρύνει τους πρόσφυγες να υποβάλουν αιτήματα ασύλου στην Ελλάδα, θα παρέχει διεθνή προστασία σε όλους όσους τη δικαιούνται, θα αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα συσσωρευμένα αιτήματα περασμένων ετών και θα συνοδεύεται από μέτρα προνοιακής πολιτικής για όσο χρόνο οι αιτούντες αναμένουν την έκδοση των σχετικών αποφάσεων.

Στην Ολομέλεια της 4^{ης} Φεβρουαρίου 2011 παρέστησαν τα κάτωθι Μέλη
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Πολυζωγόπουλος Χρήστος

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΙ

Α' ΟΜΑΔΑ

Αντζινάς Νικόλαος
Εκπρόσωπος Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Λέντζος Δημήτριος
Β' Αντιπρόεδρος Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Ντουντούμης Γεώργιος
Εκπρόσωπος Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.
σε αναπλήρωση του
Ασημακόπουλου Δημητρίου
Προέδρου Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Σκορίνης Νικόλαος
Γενικός Γραμματέας Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Ζούλοβιτς Μαργαρίτα
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.

Τσατήρης Γεώργιος
Ένωση Ελληνικών Τραπεζών

Β' ΟΜΑΔΑ

Βουλγαράκης Δημήτριος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Γκουτζαμάνης Κωνσταντίνος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Κολεβέντης Φώτης
Γ.Σ.Ε.Ε.
σε αναπλήρωση του
Πουπάκη Κώστα
Γ.Σ.Ε.Ε.

Κουτσιμπογιώργος Γεώργιος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Λαναρά Ζωή
Γ.Σ.Ε.Ε.

Πολίτης Δημήτρης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Ταυρής Φίλιππος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Τούσης Αθανάσιος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Ηλιόπουλος Ηλίας
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Λιόλιος Νικόλαος
Μέλος Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.

Γ' ΟΜΑΔΑ

Αλεξανδράκης Νικόλαος
Εκπρόσωπος ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.

Καφύρας Χαράλαμπος
Μέλος Γ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.
σε αναπλήρωση του
Καραμίχα Τζανέτου
Προέδρου Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.

Γωνιωτάκης Γεώργιος
Πρόεδρος Δ.Σ. ΓΕ.Σ.Α.Σ.Ε.

Κουκουλάκης Ζαχαρίας
Μέλος Δ.Σ. ΓΕ.Σ.Α.Σ.Ε.

Σωτηρακόπουλος Βασίλειος
Μέλος Δ.Σ. Π.Ι.Σ.

Δροσοπούλου Σοφία
Σύμβουλος Δ.Σ.Α.

Τσεμπερλίδης Νικόλαος
Πρόεδρος Δ.Σ. ΚΕ.Π.ΚΑ.

Γιαννακόπουλος Βασίλειος
Εκπρόσωπος Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.

Σωτηρίου Ιωάννης
Εκπρόσωπος Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Παπανίκος Γρηγόριος

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ & ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

Για κάθε πληροφορία σχετικά με το έργο και τη λειτουργία της Ο.Κ.Ε. είναι στη διάθεσή σας το Τμήμα Δημοσίων & Διεθνών Σχέσεων της Επιτροπής, υπό τη διεύθυνση της Δρος Μάρθας Θεοδώρου.

Τηλ.: 210 9249510-2, Fax: 210 9249514, e-mail: ipr@oke-esc.eu